

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra filosofie a religionistiky

Bakalářská práce

**RASTAFARIÁNSTVÍ: HNUTÍ, NÁBOŽENSTVÍ
A ŽIVOTNÍ STYL**

Vedoucí práce: PhDr. Vít Erban, Ph.D.
Autor práce: Michaela Timmermansová
Studijní obor: Pedagogika volného času
Ročník: IV.
Forma studia: prezenční

2014

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Datum:

Podpis

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Vítu Erbanovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Úvod.....	5
1 Rastafariánství.....	7
1.1 Fenomén rastafariánství.....	7
1.2 Rastafariánské hnutí.....	9
1.2.1 Dějinně-náboženské pozadí vzniku hnutí.....	9
1.2.2 Marcus Garvey – inspirátor a prorok.....	12
1.2.3 Vznik a vývoj hnutí.....	13
2 Náboženství.....	17
2.1 Rastafariánská víra.....	17
2.2 Náboženské literární zdroje.....	20
2.2.1 Bible.....	20
2.2.2 Kebra Nagast.....	22
2.3 Organizace hnutí.....	23
3 Životní styl rastamana.....	27
3.1 Iyaric – rasta jazyk.....	27
3.2 Vzhled a stravovací návyky.....	29
3.3 Rastafariánství a marihuana.....	30
3.4 Role ženy.....	32
3.5 Reggae hudební styl.....	34
4 Rastafariánství a volný čas mládeže.....	36
4.1 Základní použitá terminologie.....	36
4.1.1 Funkce, cíle, podmínky a prostředky výchovy ve volném čase..	37
4.2 Rastafariánství a formování osobnosti mládeže ve volném čase.....	38
4.2.1 Užívání drog v kontextu hudební scény.....	40
4.3 Návrh tématického programu pro volnočasová střediska dětí a mládeže.....	41
Závěr.....	44
Seznam zdrojů.....	46
Abstrakt.....	48
Abstract.....	49

Úvod

Ve své bakalářské práci se chci věnovat rastafariáství jako kulturnímu hnutí, náboženství a životnímu stylu, který se ve své současné podobě dotýká jako moderní trend trávení volného času mládeže. Chci se zaměřit především na oblast životního stylu, tedy na to, jak se prezentují příslušníci rastafariánství, jaké zastávají ideologie, jakou podobu má jejich víra a jaké historické události ovlivnily samotný vznik jejich hnutí, které bylo ve svých počátcích hnutím především politicko-sociálním, v současnosti je hnutím hlavně kulturním. Na závěr se budu zabývat rastafariánství, na které pohlédnu prizmatem pedagogiky volného času.

Práci rozdělím na čtyři základní části. V první se budu věnovat historickému kontextu vzniku rastafariánského hnutí. V další části se zaměřím na rastafariánskou víru, její prvky, věroučnou literaturu a uvedu tři základní náboženské organizace. Ve třetí kapitole se budu věnovat životnímu stylu příslušníků rastafariánství, jejich specifickému jazyku, vzhledu a stravovacím návykům a užívání marihuany, která je v kontextu původní rastafariánské víry atributem náboženských praktik. Dále se zaměřím na roli ženy a reggae hudební styl. V poslední kapitole se budu věnovat tomuto životnímu stylu pohledem prizmatu pedagogiky volného času, uvedu základní použitou terminologii, funkce, cíle, podmínky a prostředky výchovy ve volném čase. Dále se zaměřím na rastafariánství z hlediska formování osobnosti mládeže včetně problematiky užívání drog, která se rozmohla v rámci veřejného sdílení reggae hudby. Naposled navrhnu program aktivit pro střediska volného času dětí a mládeže, který bude zaměřen na téma rastafariánství.

K výběru tohoto tématu mě původně přivedl můj zájem o afro-karibská náboženství a jejich místo v současné evropské společnosti. Dále mě k výběru motivovala vlastní pedagogická praxe, v jejímž rámci jsem pozorovala podoby různých životních stylů účastníků volnočasových aktivit, mezi kterými byly i projevy rastafariánství. Jedním z hlavních cílů oboru, který studuji, je zkoumání různých využití volného času, pod které spadá i kultura a projevy životního stylu, a jejich význam pro samotného člověka, pro sebevýchovu a výchovu člověka. Proto chci popsat rastafariánství, jeho vývoj, význam, ideologii a způsob jeho využití v rámci výchovy, trávení volného času a vývoje osobnosti mladého člověka. Člověk vyjadřuje své postoje a hodnoty skrze projevy životního stylu a kulturní atributy, které si osvojil za sobě

vlastní. Ve své práci se chci zabývat rastafariánským životním stylem ve své původní a současné podobě.

Ve své budu vycházet z informací získaných z cizojazyčných a českých tištěných publikací, knih a internetových zdrojů. Za nejdůležitější cizojazyčné zdroje považuji antologii *Chanting Down Babylon: The Rastafari Reader* od Nathaniela Samuela Murrella a kolektivu autorů, která vysvětluje rastafariánskou víru, politiku a kulturu na Jamajce a v dalších částech africké diaspory. Dále knihu zaměřující se na antropologii, náboženství a karibskou kulturu od Leonarda E. Barretta: *The Rastafarians* a knihu zavádějící do historie vývoje a podoby rastafariánství od Barryho Chevannese: *Rastafari: Roots and Ideology*. Za nejdůležitější česky psané zdroje považuji cestopisnou publikaci *Jamajka a její bojovníci: Reggae, kořeny a kultura* od Sthepena Foehra, která čtenáře provádí současnou podobou Jamajky a zároveň rastafariánskou kulturou, životním stylem i historií a knihu *Rastafari: Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života* od Oty Halamy, která shrnuje vše důležité a vystihuje tak podstatu rastafariánství. Dále považuji za důležitou publikaci *Pedagogické ovlivňování volného času: Současné trendy* od Bedřicha Hájka, Břetislava Hofbauera a Jiřiny Pávkové, kterou považuji za přehledného a věcného průvodce teorií pedagogiky volného času. Za nejdůležitější elektronický zdroj považuji vybrané články časopisu *Dingir*. Veškeré odkazy na biblické citace pocházejí z anglického verze *Bible krále Jakuba* (v originálním znění *The Old Testament*). Kromě těchto zdrojů použiji další doplňkovou tištěnou literaturu a další elektronické zdroje. V poslední podkapitole práce se opírám o vlastní zkušenosti získané v rámci pedagogické praxe v kombinaci s teorií uvedenou v textu své práce.

1 Rastafariánství

V této kapitole se budu věnovat rastafariánství jako fenoménu, tedy tomu, co je rastafariánství, jaký všeobecný názor o něm panuje mezi nezasvěcenými lidmi, v jakých rovinách lze na tento fenomén nahlížet a pokud možno jeho stručné charakteristice. Dále se zaměřím na vznik a vývoj rastafariánského hnutí, které bude všeobecným základem pro další kapitoly.

1.1 Fenomén rastafariánství

Úvodem je třeba vysvětlit, co je rastafariánství a z jakých úhlů pohledu na něj lze nahlížet. Slovo rastafariánství (angl. „The Rastafarians“, „The Rastafari“) je odvozeno od jména Etiopana Tafariho Makonnena.¹ Ras Tafari je rastafariány považován za krále černého lidu. Slovo Ras má etymologický původ v amharštině, znamená kníže, a Tafari je rodové jméno.²

Rastafariánství je natolik heterogenní fenomén, že není jednoduché jej definovat. Společností, která nemá širší vhled do této problematiky, je často chápán a interpretován pouze jako pejorativní označení menších kulturních skupin, jejichž přívrženci užívají marihuanu, na hlavě nosí dredy, nemají žádnou pracovní morálku a žádné hodnoty. Jednotlivci, kteří se chtějí stát rastamany (stoupenci rastafariánství), je obvykle chápán jako životní filozofie, která se například vyznačuje hesly mír a solidarita, a kterou spojují s poslechem reggae hudby, s užíváním marihuany a nošením oblečení s rastafariánskými barvami a symboly. Oba pohledy představují výběr základních prvků rastafariánství, ale z jejich spojení nelze vyvozovat ucelenou definici.

Ze zdrojů, které ve své práci používám, jsem zaznamenala dvě možnosti, jak na definování pojmu rastafariánství nahlížet. Jde o hledisko objektivního a subjektivního náhledu. Objektivní náhled poskytly cizojazyčné a české encyklopedie, lexikony a slovníky, které rastafariánství definují jako „*politicko-náboženské hnutí*“³ či

¹ Srov. ELIADE, M. *Slovník náboženství*, s. 30.

² Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 97.

³ *Britannica ENCYCLOPEDIA OF WORLD RELIGIONS*, s. 908-909.

„milénaristické hnutí“⁴. Toto hledisko v podstatě seznamuje čtenáře s rastafariánstvím tak, jak je obecně vnímané společností jako část historie a kulturní fenomén některých sociálních a společenských skupin včetně jeho hlavních atributů. Subjektivní náhled poskytly výpovědi a literatura praktikujících rastafariánů, kteří vnímají rastafariánství především jako svou životní filozofii, „systém víry a stav vědomí“⁵, jako „jistou formu teologie černého osvobození“⁶.

Z výše řečeného je zjevné, že na rastafariánství lze nahlížet ve dvou liniích. První je linie vertikální, historická, která obsahuje dějinná fakta, tedy vznik a vývoj hnutí a osobnosti, které se o rozvoj hnutí zasloužili. Druhá linie je horizontální, jež obsahuje ideologii, hodnoty a postoje rastafariánské víry. Pokládám za neodmyslitelný fakt, že se obě linie protínají a navzájem doplňují. Bez toho by ani nebylo možné uchopit a komplexně studovat rastafariánství jako životní styl, který je průsečíkem obou linií.

Ačkoli zatím není zformulována žádná oficiální obecně platná definice rastafariánství, nabízí se varianta, kterou uvádí Nathaniel Samuel Murrell: „Rastafariánství je moderní afro-caribský kulturní fenomén, který kombinuje koncepty africké kultury a „karibské zkušenosti“ (sociálních, historických, náboženských a ekonomických realit) s židovsko-křesťanským myšlením do nového sociopolitického a náboženského světového názoru“.⁷ Dále se vyskytují obsahově různé charakteristiky, jež se navzájem doplňují, a ze kterých lze odvodit prvky, podstatu a rozsah rastafariánství. Dle Christophera Partridge je rastafariánství mileniální náboženské hnutí, které se vyznačuje následujícími prvky: repatriace do země zaslíbené (Afrika), soud nad „Babylonem“ (bílé utlačovatelé a jejich náboženství), víra v apokalyptický konec současné epochy, víra v Boha (*Jah*), rituální kouření marihuany (prostředek komunikace s *Jahem*), odmítání náboženských doktrín⁸, strava pocházející ze známých zdrojů a pouze přírodního původu bez přidaných konzervačních a dalších látek a naposled dietní pravidla, dle kterých se například musí zdržet alkoholu.⁹ Samozřejmě ne

⁴ ELIADE, M. *Slovník náboženství*, s. 30.

⁵ MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 4

⁶ ZEPHANIAH, B. in *Lexikon světových náboženství*, s. 447.

⁷ MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 4.

⁸ Rastafariáni věří „vlastnímu já“ – člověk se nejprve musí obrátit k vlastnímu nitru, protože uvnitř něj nalezne božství a vůli Jaha. Přijímají jen ty doktríny, které jim potvrdí Jahova vůle, která je, zjednodušeně řečeno, vlastním úsudkem každého rastamana.

⁹ Srov. PARTRIDGE, C. in *Encyklopedie nových náboženství. Nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality*, s. 62-64.

všechny prvky jsou v praxi přijímány všemi rastamany a ne všechna pravidla a zvyklosti jsou všemi dodržovány, nelze k tomu nikoho nutit¹⁰. Více prvků a další je uvedeno v následujících kapitolách.

1.2 Rastafariánské hnutí

Na tomto místě se budu věnovat rastafariánskému hnutí (rastafari) v kontextu dějinného období s důrazem na rovinu náboženskou. Rastafariánská víra je výsledkem reakcí na politicko-společenskou a náboženskou situaci, proto do této kapitoly chci zahrnout nejen významné osobnosti, jež se zasloužili o vznik a vývoj hnutí, ale též výčet původních náboženství a nástup denominací křesťanství, díky kterým se z tohoto hnutí vyvinula víra. Jako úvod kapitoly zvolím stručný exkurz do éry zotročování a exportu afrického lidu, jež bylo prvním impulzem pro vznik rastafariánství. Dále budu řešit samotný vznik a vývoj hnutí, a to na Jamajce. Na Jamajku se zaměřím z toho důvodu, že právě zde je datován vznik rastafariánství.

Celkové dějiny hnutí rastafari jsou velice obsáhlé nejen díky samotné historii vzniku a vývoje hnutí, ale též díky velmi bohaté historii Afriky, s níž jsou spojené. Z důvodu předem daného rozsahu své práce se zde zaměřím jen na ty nejdůležitější a zlomové body, které sestavím dle části publikace *Rastafari*, jež se stručně zabývá dějinami hnutí, a jejímž autorem je Ota Halama. Jak jsem zaznamenala podrobným studiem další obsáhlejší literatury, která můj text bude doplňovat, mám zato, že informace v tomto zdroji budou pro splnění účelu práce i této kapitoly postačující.

1.2.1 Dějinně-náboženské pozadí vzniku hnutí

Nejdůležitějšími body pozadí vzniku hnutí je obchod s africkými otroky a jejich hlavní západoafrická náboženství. Afričtí černoši ovšem nebyli prvními otroky na Jamajce. Prvními byli nejstarší známí obyvatelé ostrova, Arawakové, kteří jej osídlili kolem roku 700 našeho letopočtu. Dnes již vymřelí původní obyvatelé byli svobodnou kmenovou

¹⁰ Srov. LINHARTOVÁ, A. Hnutí rastafariánů. *Dingir*. [online]. [cit. 6–2–2014]. Dostupné na WWW:<<http://dingir.cz/archiv/Dingir402.pdf>>.

společností lovců, rybářů a zemědělců, kteří uctívali nebeského boha a celou škálu pozemských bohů, *zemis*. V roce 1509 si španělští kolonizátoři začali podmaňovat Jamajku prvotně za účelem získání zlata, převzali moc nad Arawaky, kteří ve velkém počtu umírali při práci v dolech. Po neúspěších v honbě za zlatem, přibližně po 90 letech, se Španělé začali soustředit na zemědělství. V průběhu 17. století se k moci dostali Angličané, kteří z Jamajky ustanovili svou oficiální kolonii v roce 1670. Pro udržení zemědělství bylo nutné získat novou pracovní sílu, kterou se stali afričtí otroci, zde na Jamajce to byli Afričané především z kmene Fantů a Ašantů.¹¹

Otroctví bylo mezi africkými kmeny běžné. Život otroka sice měl menší hodnotu než život člena kmene, ale rodiny otroků se nerozdělovaly, tudíž pro ně bylo možné sdílet svou kulturní i náboženskou příslušnost. V první polovině 15. století vyslal portugalský princ Jindřich výpravu, aby provedla průzkum západního pobřeží Afriky. Právě tato výprava, jež dovezla zlato a deset černochoů, se zapsala jako první do novodobých dějin dovozu otroků z Afriky. Sami afričtí vládci dále zřídili prodej vlastních otroků, když vyčerpali své zdroje, postarali se o zajetí dalších krajanů, kteří byli prodáni a dovezeni do Portugalska a Ameriky výměnou za průmyslové zboží. Obchod s otroky ovládli na počátku 17. století Holanďané, kteří roku 1621 založili Západoindickou společnost. Holanďany svrhli Angličané se svou Cestovatelskou společností, jež měla právo na kontrolu obchodu se západním pobřežím Afriky. V roce 1731 byla pro celou západní polokouli hlavním dodavatelem Královská africká společnost. Otroci byli pochyťáni a dovezeni do přístavů západní Indie, zde byli draženi a poté odvezeni ke svým novým pánům. Export ze západní Indie znamenal pro otroky odtržení od svých kulturních, společenských i náboženských kořenů a zvyklostí.¹²

Jen málo jamajských otroků si zachovalo svá původní západoafrická náboženství. Tato náboženství se na Jamajce nazývají kreolská a patří mezi ně především *Obeah* a *Myal* (myalismus). Obě tato náboženství sloužila v době nadvlády Angličanů jako duchovní opora zotročených Afričanů a chudé části bělošského obyvatelstva. *Obeah* na Jamajce představovalo jakousi formu černé magie či kouzelnictví, jež spočívala například v uvalení kletby na nepřítele, a kterou praktikoval *obeah-man* (muž) i *obeah-woman* (žena). Naproti tomu stál myalismus, forma bílé magie, jejíž cílem byla naopak ochrana. Takovéto pojetí *Obeah* jako náboženských

¹¹ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 11-16.

¹² Srov. tamtéž, s. 13-16.

praktik a umění černé magie převládalo mezi anglickými kolonizátory, kteří se obávali rebelie, a za černou magii považovali také myalismus, protože i ten byl otroky praktikován.¹³ Stejně dělení v rámci magie nabízí i Ota Halama.¹⁴ Toto pochopení kreolských náboženství je ovšem jednostranné, proto je nutné nahlédnout i na význam, jež mají pro samotné budoucí rastamany a západní Afričany.

Afrojamajčané měli odlišný názor ohledně spojování účelů *Obeah* a *Myal*, jak uvádí Leopard E. Barrett. Otroci v daných praktikách spatřovali rozdíl: *Obeah* jim sloužil jako magický nástroj proti nepříteli a *Myal* byl léčitelský prostředek utlačovaného ducha.¹⁵ V západní Africe, dle Nathaniela Samuela Murrella, není *Obeah* pouze praktikování magických sil spojených se zlem, ale spojených stejně tak i s mocí dobrých duchů. Nejen *obeah-man* realizuje tyto praktiky, ale též i kněží, kteří představovali formu dobra.¹⁶

Původní západoafrická náboženství tedy byla jakousi rezistencí k britskému kolonialismu a otroctví na Jamajském ostrově. Angličané považovali otroky za pohany, protože se hlásili k odlišné víře, než je křesťanství. Tento názor se stal hlavní myšlenkou kolonizátorů: „*Otroctví mělo být prostředkem k obrácení pohanů na pravou víru a záchrany duše před věčným zatracením.*“¹⁷ Díky této myšlence nechávali pánové své otroky pokřtít, ovšem pouze do roku 1680 byl křest rituálem osvobozujícím od otroctví. Od roku 1680 křest tuto výhodu nenabízel. Otroci, jež si i přes to zvolili za svou víru křesťanství, přijímali a zobrazovali si Boha dle svých myšlenkových a obrazotvorných schopností. Největší úspěch u afrojamajčanů měly protestantské denominace křesťanství, zejména metodisté pro svou hlavní myšlenku osvobození a jižní baptisté, kteří měli vlastní teologické zásady a dovozovali otrokům vést své vlastní mše se svým vlastní duchovním a zakládat černošské kongregace. Opět se vynořily obavy Angličanů kvůli potenciální rebelii, kterou mohlo vyvolat jakékoli otrocké shromáždění. Proto byly na začátku 30. let 19. století samostatné mše zrušeny a otrokům se nabízely k aktivní účasti na náboženském životě již jen mše společné

¹³ Srov. MURRELL, N. S. *Afro-Caribbean Religions. An introduction to their historical, cultural, and sacred traditions*, s. 225-235.

¹⁴ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 16-17.

¹⁵ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 17-18.

¹⁶ Srov. MURRELL, N. S. *Afro-Caribbean Religions. An introduction to their historical, cultural, and sacred traditions*, s. 231.

¹⁷ HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 18.

s jejich pány. Přesto si otroci organizovali tajné mše, na kterých se mohli svobodně vyjádřit bez pocitu omezování.¹⁸

1.2.2 Marcus Garvey – inspirátor a prorok

Éra otrokářství a kolonialismu na Jamajce značila kulturní, politické, náboženské a sociální rozdíly mezi kolonizátory a původními jamajskými, dále africkými a afrojamajskými, obyvateli – otroky. Tyto odlišnosti byly sice patrné i po zrušení otroctví, avšak objevily se osobnosti, především Marcus Garvey a Ras Tafari, které dokázaly mobilizovat mysl jamajského lidu, který si začal vytvářet vlastní a společný systém víry a filozofie.

Velkou inspirací vzniku rastafariánství bylo hnutí Jamajčana Marcuse Mosiaha Garveyho (*garveyismus*). Marcus Garvey, narozen v roce 1887, pocházel z rodiny bývalých Maroonů (Cimarronů).¹⁹ Jamajští Marooni byli Afričané, kteří byli v horských oblastech Jamajky pod navládou španělských utlačovatelů.²⁰ Stephen Foehr uvádí, že Marcus vyrůstal společně mezi černými i bílými dětmi do svých čtrnácti let. Až poté, když dospělí děti rozdělili, si Garvey začal všimnout rasové problematiky.²¹ „*Pravidla dne veleva, že černí a bílí mají být uzavřeni do oddělených světů.*“²²

Christopher Partridge ve své encyklopedii uvádí, že od pozdního 18. století začalo hnutí „*Zpět do Afriky*“ a jako jednoho z prvních důležitých představitelů tohoto hnutí uvádí Edwarda Wilmota Blydena, křesťanského černošského duchovního, na kterého měl Garvey navázat.²³ Garveyho prostřední jméno, Mosiah (Mojžíš), je i odrazem jeho životního poslání, což bylo hlásat poselství prostřednictvím svého učení mezi veškerý černošský lid, jež byl násilím vyrván ze své domoviny.²⁴ Marcus Garvey je osobnost opředená mnoha mýty, například o jeho božství a roli proroka, dále o jeho

¹⁸ Srov. tamtéž, s. 18-20.

¹⁹ HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 24.

²⁰ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 19.

²¹ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 150.

²² Tamtéž.

²³ Srov. PARTRIDGE, C. in *Encyklopedie nových náboženství. Nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality*, s. 62.

²⁴ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 66.

údajně fingovaném úmrtí a další.²⁵ Oblasti mýtů o osobnosti Garveye se nebudu dále věnovat, pro splnění účelu této kapitoly je hlubší zabývání se sférou mýtů nadbytečné.

Základy *garveyismu* (Garveyho učení) shrnuje Barry Chevannes do čtyř základních myšlenek. První je rovnost spojená s respektem (práv) všech národů a od těchto národů a schopností nárokovat si ta samá práva, dále jednota ducha celého lidu černé pleti, soběstačnost ve vzdělávací a pracovní politice, a posledně sebeúcta²⁶, od níž se dle mého názoru odráží předchozí: rovnost, jednota i soběstačnost. Stephen Foehr uvádí základní myšlenky Garveyho učení v podobě stručného výčtu, který se zprvu zdá být v jednom bodě odlišný: „*Jednota. Rovnost. Sebeúcta. Hrdost v osvobozené Africe.*“²⁷, k němuž ovšem dále připojuje i soběstačnost.²⁸

Marcus Garvey založil v roce 1914 The Universal Negro Improvement Association (UNIA), Asociace za všeobecný černošský pokrok, s níž byl úspěšný až ve Spojených Státech, a jejímž cílem bylo: „*Vytvoření celosvětového bratrství mezi příslušníky černé rasy, zvyšování hrdosti na příslušnost k této rase, ale i upevnění síly nezávislých černošských států Afriky.*“²⁹ Garvey byl křesťan, jeho učení je založeno na základních křesťanských principech a zásadách stejně jako jeho UNIA, jejíž stoupenci jsou různého duchovního a náboženského vyznání.³⁰ Garvey před svým odjezdem ze Spojených Států v roce 1916 řekl: „*Pohledte k Africe, na korunovaci černého krále, on bude Spasitel.*“³¹ Formující se rastafariáni začali Marcuse Garveye pokládat za proroka a jeho projev za proroctví, jež se dle nich naplnilo 2. listopadu 1930 korunovací etiopského prince Tafariho Makonnena na krále Etiopie, který přijal své korunovační jméno Haile Selassie I., a který se tímto pro rastafariány stal Spasitelem. Garvey byl prohlášen za jamajského národního hrdinu a dočkal se slávy více než dvacet let po svém úmrtí (1940).³²

Naplnění poselství o africkém Spasiteli na Jamajce dále se vší vážností šířili hlavně v Kingstonu „*potulní kazatelé*“³³ Joseph Hibbert se svým pomocníkem Robertem Hindsem a Archibald Dunkley v čele s Leonardem Howellem.³⁴

²⁵ Srov. CHEVANNES, B. *Rastafari. Roots and Ideology*, s. 99-110.

²⁶ Srov. tamtéž, s. 95-99.

²⁷ FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 153.

²⁸ Srov. tamtéž.

²⁹ HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 25.

³⁰ Srov. LEWIS, R. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 152.

³¹ BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 67.

³² Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 26-27.

³³ Tamtéž, s. 39.

1.2.3 Vznik a vývoj hnutí

Díky učení Marcuse Garveye a jeho poselství o Spasiteli Haile Selassie I. se postupně začalo utvářet rastafariánské hnutí. Rastafariáství se ve svých počátcích izolovaně rozvíjelo napříč ostrovním státem Jamajka. Příslušníci hlásící se k rastafariánství, rastamani (rastové), začali rozvíjet svůj vlastní a svébytný hudební styl, reggae. Tito „*hudební poslové*“ začali prostřednictvím reggae rytmů a textů rozšiřovat svou kulturu, náboženství, historii i současnou životní situaci do dalších koutů světa. V současnosti je rastafariánství hnutí především kulturní, má své přívržence nejen na Jamajce a lze na něj tudíž nahlížet v celosvětovém měřítku.

Ras Tafari Makonnen je osobnost, která se zasloužila o oficiální vznik rastafariánského hnutí, proto se zde ve stručnosti budu zabývat alespoň několika slovy jeho životem a smrtí, což doplním komentářem z internetových příspěvků k článku na webových stránkách BBC. Dále se zaměřím na jeho návštěvu Jamajky. Ve druhé části této podkapitoly se budu věnovat nejdůležitějším prvkům následného vývoje hnutí. Posledně se zmíním o nejmladší etapě vývoje rasta hnutí, kterou je současnost.

Tafari Makonnen, narozen 23. července 1892, byl synem Rase Makonnena, který byl bratrancem etiopského císaře Menelika II.³⁵ Jeho vnučka Wayzaro Menen se stala chotí Tafariho Makonnena, jenž přijal roku 1928 titul negus, král, a po úmrtí Wayzaro byl 2. listopadu 1930 korunován na etiopského císaře a přijal jméno Haile Selassie (Moc svaté Trojice). Selassie vydal první etiopskou ústavu, která omezila moc parlamentu, zasloužil se o mnoho reforem, jež měly podpořit další vývoj Etiopie, ale jež zároveň soustřeďují moc jen do jeho rukou a činí ho právně nepostižitelným. Selassieho centralizace moci a právní nepostižitelnost vyburcovaly část armády ke vzpouře, která ho zajala a držela jako vězně v jeho vlastním paláci, kde roku 1975 (27. srpna) zemřel ve věku 83 let. Ota Halama se zmiňuje o variantách nenásilného i násilného úmrtí.³⁶ Mezi rasty kolují zvěsti i o tom, že císař je stále naživu, uvádím například komentář jednoho z účastníků konverzace k článku na internetových stránkách BBC o Haile Selassiem, Marka Smitha: „*Právě jsem četl jeho životopis (Haile Selassieho), (...),*

³⁴ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 80-84.

³⁵ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 174.

³⁶ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 33-35.

*myslím, že ještě žije.*³⁷ Stephen Foehr se konkrétně zmiňuje o zvěsti násilného úmrtí, a to o udušení polštářem ve spánku. Selassieho ostatky měly být tajně pohřbeny v okolí paláce.³⁸ Ota Halama dále uvádí, že: „roku 1992 (...) byly nalezeny císařovy tělesné ostatky v tajném hrobě pod podlahou toalety, která patřila k pracovně prezidenta Mengisty Haileho Mariama. Po exhumaci byly císařovy ostatky uloženy do hrobky Menelika II., kde zůstanou až do dokončení stavby jeho vlastní hrobky.“³⁹

Haile Selassie I. navštívil Jamajku 21. dubna 1966. „Zázračná“ událost, jež se stala během jeho přeletu, byla pro rastafariány skutečným potvrzením Selassieho božskosti. Byl deštivý den a rastové čekající na letišti na přilet císaře prohlašovali, že s jeho přiletem přestane pršet. Když letadlo dosedlo na runway, déšť skutečně ustal.⁴⁰ O zázračném ústupu deště mluví Leonard Barrett i v interview v příloze knihy *Chanting Down Babylon*.⁴¹ Haile Selassie byl považován za Spasitele, „Krista ve svém druhém příchodu“⁴², ale také za léčitele a další. Důkaz o jeho léčitelství přináší například výpověď Mortimera Planna, který na osobní žádost císaře pomáhal uvolňovat cestu z letadla do auta, kterou zaplňoval dav vítající rastů⁴³: „Zotavoval jsem se po operaci strumy, kterou mi odstranili z hrdla. (...) Nemohl jsem mluvit nahlas. Císař řekl: ‚Promluv.‘ Držel mě za ruku a můj hlas vyšel ven jako lví řev.“⁴⁴ Přirovnání síly hlasu k řevu lva lze chápat jako další odkaz na Selassieho božskost a roli mesiáše. Od své korunovace je totiž titulován dle vzoru Bible jako Vítězící lev z kmene Judova (dále například jako Král králů, Pán pánů, Bohem vyvolený a další).⁴⁵

Po císařově návštěvě Jamajky došlo k obohacení rasta kultury a dalšímu vývoji hnutí. Jamajčané začali oslavovat den 21. dubna v rámci hnutí jako svatý a nastal, jak popisuje Leonard Barrett, proces takzvané *rutinizace*. Tento proces započal císař Haile Selassie I. při své návštěvě Jamajky promluvou k vedoucím rastamanských skupin. Svou řečí vyjádřil, že by se rastové sami měli osvobodit, získat respekt a uznání, dříve než by se chtěli navracet do země zaslíbené. Proces *rutinizace* se vyznačuje následujícími třemi faktory. První faktor procesu *rutinizace* je role vlády.

³⁷ SMITH, M. Reader's comments. *BBC*. [online]. [cit. 1–3–2014]. Dostupné na WWW:<http://www.bbc.co.uk/insideout/westmidlands/series2/haile_selassie_malvern.shtml>.

³⁸ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 180.

³⁹ HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 35.

⁴⁰ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 158.

⁴¹ Srov. BARRETT, L. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 423.

⁴² HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 29.

⁴³ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 176-179.

⁴⁴ Tamtéž, s. 178.

⁴⁵ Srov. CHEVANNES, B. *Rastafari. Roots and Ideology*, s. 42.

Čtyři dny císařovy návštěvy a jeho setkání s mnoha vedoucími rastafariánskými bratry zvedly prestiž rastamanů u privilegované vrstvy jamajského obyvatelstva. Tím, že se o ně vláda začala aktivně zajímat, dodala rastamanům pocit důležitosti pro společnost. V tomto kontextu je velmi důležité například budování obydlí i v místě pracoviště, a to osvobozené od daní. Dalším faktorem je samotná dynamika hnutí, hlavně v oblasti hudební tvorby a umění. Rastové si začali vytvářet vlastní a nový styl bubnování, jeho původcem je legendární Count Ossie a jeho první album, které položilo jeden ze základů dnešního hudebního stylu reggae. Další důležitou osobností v oblasti umění je sochař Ras Heartman a další umělci, hlavně malíři, kteří za svou tvorbu dostali mnohá ocenění. Poslední faktor je vzrůstající počet rastamanů či sympatizantů rasta hnutí, který je tvořen převážně mládeží z chudších rodin, který přijímá myšlenky rasta hnutí a podporuje boj například za svobodu, spravedlnost a lepší Jamajku.⁴⁶

Největší proud vývoje se soustředil především v jamajském hlavním městě, Kingstonu. Rastafariáni se stále dostávali do kontaktu s „*bílými kolonizátory*“, byli i nadále sužováni bídou, převažovala mezi nimi nezaměstnanost a další. Tudíž se začali odklánět od života ve velkoměstě a po vzoru výše zmíněných Maroonů se postupně začali přesunovat do periferních oblastí a zakládat osady, aby unikli problémům, jež v Kingstonu stále přetrvávaly. Tímto se začali utvářet první rastafariánské komuny izolované od styku s veřejností. Z druhé strany obyvatelé větších měst, kteří nechtěli v ústraní vyčkávat na svůj exodus (repatriace do Afriky jako vysvobození), věnovali pozornost nově se formujícímu potenciálu reggae hudby a jejím představitelům, kteří svou tvorbou zahájili moderní misijní činnost.⁴⁷

Dosud žijící legenda (v myslích sympatizantů hnutí a rastamanů), Bob Marley, je nejznámějším průkopníkem moderního kulturního hnutí, jež je doposud poslední etapou vývoje rastafariánství. Další reggae interpreti 60. let jsou například Count Ossie, Ken Booth, Pipe of The Wailing Souls a další – všechny tyto ve své době vycházející hvězdy reggae scény učil též výše zmíněný lidový filozof Jamajky, Mortimo Planno.⁴⁸

Vývoj hudební scény reggae a další bude obsaženo ve třetí kapitole o životním stylu.

⁴⁶ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 160-166.

⁴⁷ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 38-39.

⁴⁸ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 17-18.

2 Náboženství

V této kapitole se budu zabývat rastafariánstvím z hlediska náboženství. Nejprve se budu věnovat hlavním a podstatným znakům rastafariánské víry, dále svatým Písmem rastů a dalšími věroučnými dokumenty, o které se toto náboženství opírá. V posledním bodě kapitoly se budu zabývat třemi náboženskými organizacemi rasta hnutí. Konkrétní organizace vyberu dle stručného popisu Oty Halamy, který se tímto tématem ve své práci zabývá v podkapitole s názvem *Organizace hnutí* a tento název použiji i jako nadpis právě této své poslední podkapitoly. Jsou jimi řád *Nyabingi*, Etiopská ortodoxní církev a Dvanáct kmenů Izraele.

2.1 Rastafariánská víra

Je důležité si hned ze začátku objasnit, jak na rastafariánskou víru nahlízejí sami rastové. Tento bod nazývám náboženskou filozofií rastafariánství. Rastamani totiž nepokládají rastafariánství za víru, pro ně znamená vědění, které je na rozdíl od víry nezdočné.⁴⁹ Jak jsem již nastínila v první kapitole, rastamani naslouchají hlasu svého Boha, *Jaha*, jako tomu je i u jiných náboženství, ale jejich víra je založená primárně na vědění. Rastafarián komunikuje s *Jahem* nejen prostřednictvím modliteb, ale především prostřednictvím rozjímání, které může být v individuální či kolektivní formě, kdy obrací veškerou svou soustředěnost do vlastního nitra. Jen tímto způsobem pozná *Jahovu* vůli.⁵⁰ Zjednodušeně lze říci, že rastamanův vlastní úsudek či názor na dané téma (vědění), který získá náboženskou meditací, je projevem *Jaha*.

Jak je zřejmé z předchozí kapitoly o historickém vývoji rastafariánství jako hnutí, je rastafariánství jako reakce na politicko-náboženskou situaci (především na Jamajce) postavené především na odporu ke kolonizátorům a křesťanské víře. Rastové interpretují Bibli tak, aby korespondovala s jejich tvrzeními, především ji využívají pro podložení své víry a historie. *Jah*, rastafariánský Bůh, je slovo odvozené z hebrejského slova YHWH (Jahve), které lze nalézt ve Starém zákonu. Rastové pracují i s Novým

⁴⁹ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 40.

⁵⁰ Srov. PARTRIDGE, C. in *Encyklopedie nových náboženství. Nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality*, s. 62-64.

zákonem, ve kterém je pro ně nejdůležitější Zjevení.⁵¹ O náboženských a věroučných textech rastafariánů bude více v další podkapitole. Jak uvádí Ota Halama, *Jah* je stvořitelem, který si za svůj lid vyvolil Afričany a přišel v podobě Krista spasit svět, ve svém druhém příchodu je Haile Selassiem, který přišel na zemi, „*aby ustavil svůj spravedlivý řád, se kterým souvisí vysvobození zejména černého, ale vůbec každého národa, který je utlačován zlem babylónu*“.⁵² Slovo *babylón* má v rastafariánském pojetí více významů, o kterých bude pojednáno v další podkapitole, ale v tomto kontextu má význam především jako nadvláda bílých utlačovatelů a kolonizátorů. Dále Ota Halama uvádí, že *Jah* je trojjediný stejně jako křesťanský Bůh: je stvořitelem, ztělesněním v Ras Tafariim (Haile Selassiem) a duchem, jenž je součástí člověka a který pomáhá každému rastovi v sobě nalézt „*božský díl*“ své osoby.⁵³

Rastafariánství je forma monoteismu a je postaveno na konceptu mileniálního náboženství. Též hovoří o konci světa stejně jako křesťanská Bible, liší se ale v pojetí posmrtného života. Rastové věří, že konec světa nastane pro každého ve chvíli, když dotyčný zemře. Nevěří v posmrtný život, v nebe ani peklo, jako je tomu u křesťanů. Jsou toho názoru, že co je po smrti, ví jen samotný *Jah* a nebe bude zde na zemi.⁵⁴ Přesto, že pro rastafariány neexistuje křesťanské pojetí nebe a pekla, spatřují zde symboliku nebe a pekla v pozemském životě. Peklem se dá nazvat život pod koloniální nadvládou zkorumpovaného systému *babylónu* (otrokářů), za nebe pak lze označit osvobození duševní či fyzické zde na zemi. Duševním osvobozením mám na mysli mentální oprostění se od otrokářské minulosti vlastního lidu (spirituální repatriace), jak uvádí jamajský kněz Bongo Cutty: „*Nemohu minulost zapomenout, ale mohu jí odpustit*“.⁵⁵ Fyzickým osvobozením pak míním fyzickou repatriaci do Etiopie či Afriky.

Dříve, než budu pokračovat, bych ráda podotkla, že rastafariáni nemají potřebu dál šířit své náboženství za účelem získávání nových stoupenců, jako je tomu například u křesťanství. Pokládám za důležité se zde dále zmínit i o tom, jak rastafariáni nahlíží na reggae. Přesto, že se díky reggae interpretům tento specifický hudební styl dostal a dostává do povědomí lidí všech věkových kategorií, především mládeže, v celosvětovém měřítku, není reggae posvátnou hudbou v pravém slova smyslu. Reggae texty obsahují poselství o historii, současné politické a sociální situaci a kultuře

⁵¹ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 166-167.

⁵² HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 40.

⁵³ Srov. tamtéž, s. 41.

⁵⁴ Srov. JUNIQUE, K. *Rastafari? Rasta for you. Rastafarianism Explained*, s. 55.

⁵⁵ FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 190.

rastamanů, tudíž slouží jako prostředek k šíření tohoto rasta fenoménu. Když se Bob Marley, nejznámější reggae interpret, stal rastafariánem, jeho písně se jevily jako posvátné, protože začal velebit Haile Selassieho jakožto ztělesnění božskosti. Přesto rastafariáni, tělem i duší, považovali a stále považují za svou posvátnou hudbu *Nyabingi*, což je rituální styl bubnování odvozený od afrického Buru bubnování v kombinaci se zpěvem rastafariánských na křesťanství založených kostelních písní.⁵⁶ Buru bubnování ve svém mládí učil v předchozí kapitole zmíněný Count Ossie (učitel Boba Marleyho).⁵⁷

Nyabingi, též zvaný jako „*Groundation*“, je zároveň rituál zahrnující různě velká shromáždění, při kterých se tančí, zpívá, bubnuje a velebí se *Jah*. Původně byl smysl *Nyabingi* určován jako smrt každému utlačovateli (fyzické osobě). Nyní mezi rastamany převládá toto tvrzení: „*smrt černému a bílému útlaku*“ (smrt zlým silám), jenž je moderním smyslem *Nyabingi*, jak uvádí Verena Reckord.⁵⁸ Dále ve svých poznámkách k podkapitole *Funkce rasta hudby* uvádí, že původ slova *Nyabingi* není jistý. Každopádně se lze v moderním vymezení symboliky významu *Nyabingi* opřít právě o rozšířenou odvozeninu tohoto slova, slova *bingi*, která se odkazuje na symboliku smrti dané entity, zla.⁵⁹

Celá rastafariánská kultura je souhrnem symbolů, včetně symbolů mystických. Například symbolika číslic jedna a devět. Číslice jedna znamená jednotu, která je nedělitelná. Tato číslice je mystická z toho důvodu, že je ve své římské podobě uvedena za jménem etiopského císaře Haile Selassieho I. Dále číslice devět. Když se vzájemně znásobí tři strany trojúhelníku, výsledek se rovná devět. Příklad trojúhelníku symbolizuje trojjednost *Jaha*.⁶⁰

Výše řečené považuji za společný základ odnoží či větví rastafariánství a samotného rastafariánství jako víry (vědění) a náboženské filozofie rastamanů. Ota Halama pokládá za jediné společné prvky náboženských vizí to, že „*Haile Selassie je Jahem a že černý národ čeká vysvobození v podobě exodu z babylónského zajetí a návratu do Afriky*“.⁶¹ Nesouhlasím zejména s označením „*černý národ*“ a jeho

⁵⁶ Srov. SAVISHINSKY, H. J. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 127.

⁵⁷ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 245-246.

⁵⁸ Srov. RECKORD, V. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 242.

⁵⁹ Srov. tamtéž, s. 251.

⁶⁰ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 183.

⁶¹ Tamtéž, s. 40.

repatriace. Jako samotné hnutí, tak i náboženství rastafariánů se vyvíjelo a stále se vyvíjí. Jak uvádí Nathaniel Samuel Murrell, do roku 1970 byla rasta víra podporována myšlenkou repatriace černého národa zpět do Afriky. Ovšem jejich ideologické a teologické koncepty prošly určitým vývojem. Repatriace (do roku 1970 myšlená pouze jako fyzická) získala na novém významu a nemusím být nutně východiskem pro každého rastamana. Nyní nabyla i význam symbolický, který uvádím ve třetím odstavci této kapitoly. Dále rastafariáni rozšířili myšlenku, že zlo utlačovatelů se týká pouze lidí bílé pleti na veškerý útlak a zlo světa.⁶² Týkají-li se nyní otázky utlačovatelů celého světa, týkají se lidí všech druhů pleti. Stejně tak se skupina utlačovaných a zotročovaných lidí rozšiřuje stejným směrem. I v dříve kolonizovaných oblastech, nejen Jamajky, existují rastafariáni, kteří jsou bílé pleti. Tudíž se hlavní společné myšlenky, které uvádí Ota Halama, netýkají pouze černého národa.

Mezi společný základ rasta víry lze zařadit i užívání marihuany, jinak zvané ganji, jenž je rastamany označována jako posvátná bylina a prostředek komunikace s Jahem, kterou se budu zabývat v podkapitole o Bibli a dalších kapitolách.

2.2 Náboženské literární zdroje

V této podkapitole se budu věnovat hlavním literárním pramenům, ze kterých vychází rastafariánská víra (vědění), které jsou podkladem rastafariánské ideologie a ze kterých čerpají oporu pro svá tvrzení. Budu se tedy zabývat hlavně Bibli a etiopskou národní ságou *Kebra Nagast*.

2.2.1 Bible

Rastové se ve svém přístupu ke křesťanské Bibli řídí svou zkušeností s kolonialismem. Bibli shledávají jako podvodné dílo, které přinesli misionáři do Afriky a které využívali za účelem zotročení afrických černochů.⁶³ Jak uvádí Stephen Foehr, rastafariáni přesto

⁶² Srov. MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 5-6.

⁶³ Srov. SAVISHINSKY, N. J. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 140.

využívají Bibli, volně i doslovné překlady určitých pasáží, aby podložili svou sociální, politickou, ekonomickou a historickou situaci.⁶⁴

Z důvodu hledání významů, duchovního vhledu a morálního vedení se rastafariáni více přiklánějí k Starému než k Novému zákonu. Mnozí rastové totiž vidí spojení s Židy Starého zákona, a to nejen alegoricky, ale též si nárokují i přímé spojení s nimi jako „*Bohem vyvolený lid*“.⁶⁵ Leonard Barrett uvádí, že dle zakončení projevu Haile Selassieho I. z roku 1954 i sám císař povzbuzoval svůj lid, aby četl Bibli, ve které by měl nalézt pravdu sobě vlastní.⁶⁶

Pro rastamany je nejschůdnější verzí svatého Písma Bible svatého Jakuba, která má představovat nezbytnou a zásadní pravdu.⁶⁷ Přesto, že se rastafariáni odvolávají převážně na pasáže Starého Zákona, je pro ně velmi důležitá kniha Zjevení v Novém zákoně, ve které se odkazují především na pád *babylónu*, kterým je v jejich pojetí veškeré zlo (hlavně korupce a utlačovatelství).⁶⁸

Ve Starém zákoně rastové nalézají oporu ve svých tvrzeních. Například nalézají podporu k svým tvrzením o Etiopii⁶⁹, o tom, že Jah dal marihuanu lidem k užívání⁷⁰, o tom, že je marihuana určena lidem k užívání⁷¹, že Jah má černou pleť⁷² a že i on užívá marihuanu.⁷³ Ve Starém zákoně lze najít zmínky ve více knihách jako například ty, kterými dokládají svou existenci jako černochoů už v biblických časech.⁷⁴

Dalším důležitým náboženským zdrojem, který stojí za zmínku, je Bible černého muže (*The Blackman's Bible*, známá též jako *The Holy Piby*) sepsaná v letech 1913 až 1917 Robertem Athlyi Rogersem. Bible měla být podkladem pro utváření rasta hudebních textů a chantů (náboženských zpěvů). Tato Bible měla být předchůdcem hebrejské i křesťanské Bible.⁷⁵ Právě misionáři, kteří donesli křesťanskou Bibli do

⁶⁴ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 167.

⁶⁵ Srov. SAVISHINSKY, N. J. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 138-139.

⁶⁶ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 127-128.

⁶⁷ Srov. LEWIS, R. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 147.

⁶⁸ HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 43.

⁶⁹ Srov. Ž 68,31

⁷⁰ Srov. Gn 1,29–30

⁷¹ Srov. Ž 104,14

⁷² Srov. Jr 8,21

⁷³ Srov. Ž 18,8

⁷⁴ Srov. Jr 14,2; Jb 30,30; Pl 4,8

⁷⁵ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 96.

Afriky, byli místními nařčeni z překroucení původního náboženského textu, jímž měla být Bible černého muže.⁷⁶

2.2.2 Kebra Nagast

Za nejdůležitější pramen své víry pokládají rastafariáni etiopskou národní ságu, cyklus legend, *Kebra Nagast*. Sága byla sestavena přibližně mezi 13. a 14. stoletím našeho letopočtu⁷⁷, avšak nález prvních raných forem textu, jejichž překladatel byl pravděpodobně nějaký koptský kněz, je datován kolem 6. století našeho letopočtu. *Kebra Nagast* několik století procházela přezkoumáváním a překlady z etiopštiny do arabštiny, zpět do etiopštiny a anglického překladu se dočkala roku 1922. Gerald Hausman, autor jedné z revizí této etiopské ságy, vybral pro svou verzi knihy biblickou historii, kterou lze nalézt ve Starém zákoně. *Kebra Nagast* vypráví o původu krále Šalamouna a královny ze Sáby. O králově slabosti pro ženy, jeho neposlušnosti k Bohu, která způsobila pád jeho říše, o jeho moudrosti, kterou královna Sheba přinesla do své rodné země Etiopie a o jejich etiopském synovi, Bayna-Lehkemovi (Menelik I.), který přenesl židovskou Archu úmluvy z královny říše do Etiopie. Rastafariáni považují *Kebra Nagast* nejen za mytologické vyprávění biblického příběhu, ale též za svou historii. Historii, která je doložena v nejstarších afrických tradicích a kořenech.⁷⁸

Rastafariáni pokládají *Kebra Nagast* i za důkaz toho, že Haile Selassie I. je pokračujícím článkem v takzvané šalamounské dynastii,⁷⁹ na kterou odkazuje i jeden ze Selassieho titulů, jejichž celé znění je: „*císař Haile Selassie I., síla svaté Trojice, 225. císař šalamounské dynastie, zvolený Bohem, Pán pánů, Král králů, Vítězný lev kmene Juda*“.⁸⁰ David Allan Hubbard, americký biblický odborník, nespatřuje v textu ságy žádný přímý důkaz o pokrevním poutu císaře s šalamounskou rodovou linií: „*Tedy, rastafariánský nárok (...) nemůže být přesvědčivě dokázaný díky argumentům*

⁷⁶ Srov. SAVISHINSKY, N. J. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 140.

⁷⁷ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 175.

⁷⁸ Srov. HAUSMAN, G. *The Kebra Nagast. The lost bible of Rastafarian wisdom and faith from Ethiopia and Jamaica*, s. 11-18.

⁷⁹ Srov. CHISHOLM, C. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 167-168.

⁸⁰ FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 175.

*založeným na židovsko-křesťanském Písmu.*⁸¹ Nicméně pro rasty není důležité, zda je historický kontext napsán přesně tak, jak se odehrával. Jsou toho názoru, že všechna lidskou bytostí vyřčená slova pocházejí od Stvořitele a co je vyslovené člověkem, je převyprávěním skutečnosti, které může mít mnoho variant.⁸²

Kebra Nagast je pro rastafariány důležitý zdroj také z toho důvodu, že poukazuje na jejich černošství v biblické lidové tradici, které je znatelné už v době vlády krále Šalamouna. V tomto období žili nejen Egypťané, Syřané a Hebrejci, ale též i černoši. Walter Artur McCray, teologický odborník a reverend, říká, že Bible je psaná černými a pro ně, že mnohé pasáže jsou určeny právě jim jako potomkům dávných černých Afričanů, kteří jsou zaznamenáni v Bibli.⁸³

2.3 Organizace hnutí

První organizací hnutí v této podkapitole je jamajský řád *Nyabingi*, jehož vznik je datován v roce 1934. Nejvýraznější prvkem víry v této organizaci je, jak uvádí Ota Halama, opozice vůči tvrzení, že Ježíš je Bohem, jak je tomu v křesťanství. Členové tohoto ortodoxního řádu vyznávají jako první Ježíšův příchod císaře Haile Selassieho a jsou velice ostražití kvůli dogmatickým interpretacím biblického textu jiných náboženských uskupení.⁸⁴ Název řádu rastafariáni převzali od stejnojmenné skupiny, jenž byla tajnou společností, kterou měl vést Haile Selassie.⁸⁵ Jak je uvedeno v podkapitole 2.1, původ slova *Nyabingi* není jasný.

Leonard Barrett ve svém díle *The Rastafarians* uvádí, že se rituální setkání *Nyabingi* konají pravidelně a mohou trvat od jednoho do tří dnů, někdy i celý týden. Setkání jsou pro rastafariány společenskou příležitostí nejen k uctívání *Jaha*, ale též je pro ně povzbuzením, inspirací a příležitostí k navázání kontaktů a komunikování s širší skupinou lidí stejného vyznání. Dále popisuje svou návštěvu rituální oslavy *Nyabingi*, která se konala v blízkosti Kingstonu. Místo rituálu popisuje jako kemp, na jehož dvoře hořely dva obrovské ohně, pod přístřeškem vedle nově postavené budovy bubeníci

⁸¹ FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 169.

⁸² Srov. HAUSMAN, G. *The Kebra Nagast. The lost bible of Rastafarian wisdom and faith from Ethiopia and Jamaica*, s. 18.

⁸³ Srov. tamtéž, s. 13.

⁸⁴ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 45.

⁸⁵ Srov. EDMONDS, E. B. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 356.

rozeznávali pět bubnů. Převážná většina účastníků byli muži s dredy a děti, ale našel zde i větší skupiny žen. Dospělí kouřili ganju (posvátnou bylinu), vyráběli kolem sedmi palců dlouhé marihuanové cigarety, jinak nazývané spliffy, a pozorovali západ slunce zatímco bubeníci zpívali písně oslavující Ras Tafariho (Haile Selassie). Písně byli z převážné většiny převzaty z křesťanských hymnů, ale obsahovaly i tvorbu od příslušníků rasta hnutí. Bubeníci se průběžně střídali.⁸⁶ Organizátoři Nyabingi musí splňovat dva požadavky: musí být příkladnými reprezentanty striktního a zdravého rasta životního stylu (viz další kapitola) a musí mít dostatek prostředků, aby mohli jako sponzoři přispívat na pořádání rituálů. *Nyabingi* rituální shromáždění se koná zejména dle svatých dnů rastafariánského kalendáře, kterými jsou například etiopské Vánoce 7. ledna, den výročí císařovo návštěvy Jamajky 21. dubna, den císařovo narození 23. července, výročí jeho korunovace 2. listopadu a další.⁸⁷

Další důležitou organizací rasta hnutí je Etiopská ortodoxní církev (EOC), kterou lze na Jamajce nalézt od roku 1969. Jak uvádí Leonard Barrett, historie EOC je opředená legendami založenými na etiopské ústní tradici, jež hovoří o výskytu etiopských židů a judaismu. Avšak od doby, kdy se Frumentius stal prvním etiopským biskupem a přijal jméno Abuna Salama, se stalo křesťanství hlavním náboženstvím Etiopie. Později se ke křesťanství začaly připojovat opět prvky tradice judaismu a v této podobě pokračuje od 4. století do současnosti. Bible EOC obsahuje třicet knih Starého zákona, dvacet devět knih Nového zákona, a zbytek tvoří nekanonické knihy, jež jsou k nalezení právě jen v Bibli EOC. Další literaturou je například *Kebrá Nagast*.⁸⁸ Etiopská ortodoxní církev na rozdíl od řádu *Nyabingi* nevěří v božskost Haile Selassieho⁸⁹ a jak se zmiňuje Ota Halama: „pro ni je Haile Selassie jen dobrým božím služebníkem (...)“⁹⁰. Dále EOC věří, že Ježíš měl jen božskou podstatu na rozdíl od Západní a Východní církve, která věří v božskou i lidskou podstatu Ježíše.⁹¹

Mnoho náboženských rituálů praktikovaných Etiopskou ortodoxní církví se podobá hebrejským. Zahrnují písně, tanec i symboliku. Jak vyplývá z Barrettových rozhovorů s jamajskými obyvateli (s členy EOC i s ostatními), na Jamajce si EOC našla početné zastoupení, přesto mají někteří na tuto církev smíšené názory. Některým se

⁸⁶ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 121-125.

⁸⁷ Srov. EDMONDS, E. B. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 357.

⁸⁸ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 201-204.

⁸⁹ Srov. CHISHOLM, C. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 174.

⁹⁰ HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 46.

⁹¹ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 203.

například zamlouvá myšlenka „černé církve“, ale některé zvyklosti, či lépe řečeno atributy životního stylu (například stříhání vlasů), které pozorují u některých kněžích, jsou rastům cizí.⁹²

Posledním bodem této podkapitoly je odnož rastafariánství zvaná Dvanáct kmenů Izraele (zkratka TTI z anglického názvu The Twelve Tribes of Izrael), kterou založil rodilý Jamajčan Vernon Carrington kolem roku 1970. Dvanáct kmenů Izraele Carrington založil na základě studia Bible a textů dalších náboženství, TTI je tedy syntézou nejen křesťanství a judaismu, ale též kabalistické numerologie, genealogie, astrologie a samozřejmě rastafariánství. Komunita se vyznačuje dvanácti základními věroučnými prvky, například symbolikou čísllice dvanáct, jenž mimo jiné značí dvanáct znamení zvěrokruhu. Na tento prvek lze navázat dalším, a to získáváním kmenového jména při vstupu do komunity. Jméno je nově přichozímu členovi dáno dle toho, v jakém měsíci se narodil. TTI užívá k určení jména Egyptský kalendář, který užívali používali Hebrejci nazývaní „*děti Izraele*“, kde každý měsíc symbolizuje jeden kmen a nese jedno jméno. Dalšími důležitými prvky jsou, stejně jako u „*klasických rastafariánů*“⁹³, například náboženské užívání marihuany, repatriace, jejíž metody jsou ovšem odlišné a hlavně víra v druhý příchod Ježíše v osobě Jaha, Haile Selassieho I. Přičemž se obě osoby, Ježíš Kristus i Haile Selassie, stali zaměnitelnými. Dvanáct kmenů Izraele je syntézou více prvků náboženských věrouk, je synkretickou odnoží rastafariánství.⁹⁴

V současnosti existují také komunity Dvanácti kmenů Izraele, které jsou zaměřené více pro-křesťansky, tudíž s rastafariánstvím jako takovým již dnes nemají nic společného. Petr Vinš uvádí ve svém článku o komunitě Dvanácti kmenů Izraele (Společenství Izraele), že členové právě těchto pro-křesťanských komunit byli obětmi veřejných žalob, které se převážně týkali týrání dětí. Členové těchto komunit s velkým důrazem lpí na výchově svých dětí, se kterou souvisí mimo jiné i tresty za neuposlechnutí rodiče a další. Dle jejich věroučných principů má být i fyzický trest dítětem přijímán s pokorou a vděčností a dospělí mají své ratolesti trestat s láskou.

⁹² Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 205-209.

⁹³ Klasický ratafarián je označení pro toho rastafariána, který není členem komunity TTI a neztotožňuje se s jejich naukou.

⁹⁴ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 225-230.

Protože byl nedostatek důkazů, soud nakonec ve většině případů rozhodl ve prospěch členů komunit.⁹⁵

Tyto tři organizace hnutí považují za základní odnože rastafariánství, od kterých se dle upřednostňování jednotlivých prvků věroučných principů vyvíjely a stále vyvíjí odnože další. Samotné odnože, jak lze spatřit hlavně v případě Dvanácti kmenů Izraele, mají více variant, a přesto samotné varianty nemusí přijmout nový název jako další samostatná odnož. Jak se zmiňuje i Ota Halama, v současnosti lze za nejrozšířenější z výše zmíněného (ve svém základním popisu z hlediska rastafariánské víry) lze považovat právě Dvanáct kmenů Izraele.⁹⁶

⁹⁵ Srov. VINŠ, P. Komunita Dvanácti kmenů. *Dingir*. [online]. [cit. 18-3-2014]. Dostupné na WWW:<http://www.academia.edu/4488799/Komunita_dvanacti_kmenu_in_Dingir_3_2005_str._83-84_>.

⁹⁶ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 47.

3 Životní styl rastamana

V této kapitole se budu zabývat rastafariánstvím z hlediska životního stylu rastafariánů. V první řadě se budu věnovat specifickému rasta jazyku, dále vzhledu a stravovacím návykům příslušníků rastafariánského hnutí a roli marihuany v životě rastamanů. Dále se budu zabývat rolí žen a na závěr budu psát o reggae hudebním stylu, který v současnosti formuje podobu rastafariánství jako kulturního hnutí. Nebudu se zabývat výtvarným uměním a literaturou, které nejsou pro účel této práce a kapitoly tolik podstatné, protože témata, která vyjadřují, jsou shodná s tématy textů reggae písní⁹⁷.

V současnosti je více variant stylu života rastafariánů a jejich sympatizantů, které se liší nejen v jejich vzhledu, ale též v praktikování víry a užívání těch atributů, které dotyční považují sami pro sebe za vyhovující. Tyto odlišnosti se vyvíjely a vyvíjejí s ohledem na společnost, náboženská vyznání a kulturní život v těch oblastech a částech světa, v nichž se současní rastafariáni narodili či v nich začali žít.

3.1 Iyaric - rasta jazyk

Rasta jazyk, označovaný například jako „*duševní jazyk*“ či „*halucinogenní jazyk*“, je jamajským dialektem, který je užíván v komunikaci na filosofické úrovni i v běžné konverzaci. Zároveň je i náboženským jazykem.⁹⁸ Vytvořením vlastní řeči, vlastního jazyka, se rastové chtěli postavit do opozice proti utlačovatelům, znovuvytvořit svou identitu a povědomí o svých afrických kořenech. Pro rastafariány je jejich specifická řeč tudíž i formou psychologie.⁹⁹ Stephen Foehr uvádí, jak zdůvodňuje používání tohoto specifického jazyka jeden z nejznámější jamajských básníků, se kterým dělal rozhovor, Jesus Afari: „*Používáme jazyk, abychom kultivovali a rekultivovali, uspořádali a znovuospořádali mysl. Myslíš v jazyce, kterým mluvíš, takže jazyk, ve kterém myslíš a mluvíš, utváří a přímo podmiňuje tvé myšlení a dál i tvůj život a tvou kulturu.*“¹⁰⁰

Tímto rasta jazykem je takzvaný *Iyaric*, který vznikl sloučením anglických slov a kreolského dialektu, ovšem úředním jazykem je oficiálně angličtina. *Iyaric* je užíváný

⁹⁷ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 62-63.

⁹⁸ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 143-144.

⁹⁹ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 212-213.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 210.

v takzvané *I'n'I* formě, jenž vyjadřuje jednotu nejen osob mezi sebou samými, ale též mezi nimi a *Jahem*. Tato forma řeči se ve svém utváření dále řídí především principem positivity. To znamená, že všechna anglická slova, která jsou rastafariány obecně považována za prostředek manipulace babylónského systému, která obsahují kořeny slov s negativním významem, jsou nahrazena antonymy s významem pozitivním. Takto nově vzniklé slovo si lze ukázat například na českém slově *ležáky*, postup je následující. Odstranit negativní slovo *lež* a nahradit ho slovem *pravda*, nové slovo pak zní *praváky*. Co se týče anglického jazyka, který má odlišnou fonetiku od psané formy, rastové se řídí obojím – psanou i fonetickou podobou. Například u slova *deduction* (dedukce) je obdobný postup. Oddělit část slova foneticky negativního významu *ded* (znějící jako *dead* – mrtvý) a nahradit ho pozitivním slovem *live* (živý), nové slovo pak zní *livuction*.¹⁰¹

Stephen Foehr dále doplňuje, že se rastafariáni snaží vyhnout i výrazům, které vyjadřují stav podřazenosti, které začínají například po sobě jdoucími písmeny *un* (od slova *under* – pod), či začínají slovem *down* (dole) a nahrazují jej slovem *over* (nad). Například z původního slova *uncommon* (vzácný) se stává slovo *overcommon*, ze slova *download* (stažení) se stává *overload*. V řeči *Iyaric* je pro rasty slovo *I* (já, mě, moje) natolik důležité i z toho důvodu, že jej spojují s římskou číslicí *I*, jenž je součástí císařova titulu (Haile Selassie I.), který je ztotožňován s *Jahem*. Slovo *I* má tudíž význam i v náboženském smyslu a rastové se jej snaží vnášet do co nejvíce slov, například slovo *Ital* (z anglického *vital* – životní, vitální), *Ireator* (z *creator* - stvořitel), *Iman* (z *human* – člověk, lidský) a další.¹⁰²

Náboženský význam, jak uvádí Ota Halama, má v *Iyaricu* nejen slovo *I*, ale též samotné biblické pojmy, kterými si rastafariáni svou řeč obohatili. Například v předchozích kapitolách zmíněná slova *babylón* již má svůj přenesený význam jako utlačovatelské mocnosti a korupční systémy, *exodem* je myšlena repatriace a další.¹⁰³ Rastové ovšem nehovoří *Iyaricem* jen mezi sebou, hovoří takto se všemi lidmi, ve kterých spatřují pozitivitu a sympatie.¹⁰⁴ Na závěr považuji za zajímavé zmínit se o pohledu rastamanů na slova s koncovkou *ismus*. Někteří odmítají i označení rastafariánství jako „*rastafarianismus*“, protože slova končící na *ismus* dle nich význam

¹⁰¹ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 58-59.

¹⁰² Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 212-213.

¹⁰³ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 59.

¹⁰⁴ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 144-145.

falše.¹⁰⁵ Rastové se snaží ve své řeči vyhýbat všem slovům končícím na *ismus*, protože je považují za povrchní (například *rasismus*) a nepovažují je za stabilní a trvalá (například *komunismus*).¹⁰⁶

3.2 Vzhled a stravovací návyky

Největší dominantou vzhledu rastafariánů je jejich účes, dredy, lokny spletených a zacuchaných vlasů připomínající provázky různé tloušťky a délky. Společnost nahlíží na osoby s tímto účesem jako na nebezpečné delikventy odpudivého vzhledu a rastové nahlízejí na svůj účes, jsou-li jím dredy, jako na symbol síly a svobody, jímž se viditelně od společnosti odlišují. Rastafariáni se odlišují i v oblasti péče o své vlasy. Na rozdíl od většiny společnosti nepoužívají žádné šampony, vlasy si myjí pouze ve vodě a když chtějí, přidají do ní bylinky, které najdou. Dredy také nevyžadují žádné česání, přesto je zde mnoho rastamanů, kteří používají hřeben. Takovým rastům se říká „*combsome*“ (z anglického *comb* – hřeben a *some* – někteří). Též existuje mnoho rastů, kteří nemají dredy ani vousy, ti jsou nazýváni „*cleanface*“ (čistá/upravená tvář či „holohlavec“¹⁰⁷) a ti, kteří nechávají své dredy a vousy volně růst, se nazývají „*nubbies*“ (z anglického *nub* – podstata).¹⁰⁸ Poslední skupinu rastamanů dle mého názoru lze považovat za základní vzor původního rasta vzezření. Samotný název takového reprezentanta se odráží od prvku rastovy filosofie – sepjetí s přírodou a návratu k podstatě bytí.

Leonard Barrett uvádí, že někteří rastové věří, že vznik dredů jako kulturního atributu je spojen s účesy rastů žijících v horských oblastech, kteří dříve neměli možnost dredy stříhat.¹⁰⁹ Stephen Foehr uvádí další dvě teorie vzniku dredů jako součást rasta kultury. První hovoří o počátcích účesů ve 40. letech, kdy se rastafariáni nechali inspirovat fotografií masajských válečníků, kteří svým účesem budili respekt. Druhá teorie pak hovoří o skupinách mladých a radikálních rastamanů, které díky apelu na vzhled prohloubily postoj rastů vůči společnosti. Dredy jsou nejen vyjádřením

¹⁰⁵ Srov. MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 17.

¹⁰⁶ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 7.

¹⁰⁷ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 204-205.

¹⁰⁸ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 138-140.

¹⁰⁹ Srov. tamtéž, s. 137.

sociálně-politického postoje, rastové nalézají oporu pro nošení dredů též v Bibli, tudíž jsou i prvkem náboženského projevu.¹¹⁰ Jak je uvedeno například v knize Leviticus ve Starém zákoně: „*Nebudou dělat lysiny na své hlavě, ani holit kout svých vousů, ani jinak jizvit své tělo.*“¹¹¹

Vzhled rastafariána se vyznačuje i nošením oblečení v barvách červené, černé, žluté/zlaté a zelené. Červená je symbolem krveprolití mučedníků napříč historií rasta hnutí, černá vyjadřuje příslušnost k africkému lidu a zelená symbolizuje zemi a její přírodní bohatství.¹¹² Žlutá/zlatá, červená a zelená jsou barvami zastupujícími Afriku. Mnoho rastů si zdobí domovy všemi čtyřmi barvami a symbolem lva, kterého nosí stále při sobě například v podobě přívěšku. Barvy i lev v rastamanech udržují neustálé vědomí své africké příslušnosti a neustálou přítomnost *Jaha* v jejich duších.¹¹³

Rastafariáni se drží takzvaného „*ital životního stylu*“, který je součástí stravovacích návyků. Slovo *ital*, o kterém jsem se zmínila v předchozí podkapitole, znamená pocházející ze země, přírodní či organický.¹¹⁴ Tento životní styl se řídí následujícími stravovacími pravidly. Z jídelníčku je vyřazeno maso, hlavně vepřové, konzumuje se ovšem maso rybí. Olej rastové získávají například z kokosových ořechů. Alkohol, káva i mléko též nejsou součástí jídelníčku, k pití podávají vodu, bylinné čaje či ovocné a zeleninové šťávy.¹¹⁵ Ital pokrmy jsou zásadně připravovány bez použití soli. Rastové ochucují své pokrmy bylinkami a kořením, ke kterým se řadí i marihuana, z níž rastafariáni též připravují čaje a další.¹¹⁶

3.3 Rastafariánství a marihuana

Marihuana (konopí seté) je pojem mexicko-španělského původu s oblibou užívaný ve Spojených státech. Další výraz pro marihuanu je ganja, jenž je populární především na Jamajce. Ganja je samičí rostlina speciálního typu vypěstovaná z indického konopí.¹¹⁷ Stephen Foehr uvádí typické označení marihuany dle rastů: „*Říkají jí tráva moudrosti,*

¹¹⁰ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 203-206.

¹¹¹ Lv 21,5

¹¹² Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 143.

¹¹³ Srov. JUNIQUE, K. *Rastafari? Rasta for you. Rastafarianism Explained*, s. 14.

¹¹⁴ Srov. EDMONDS, E. B. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 354.

¹¹⁵ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 140-142.

¹¹⁶ Srov. EDMONDS, E. B. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 354.

¹¹⁷ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 128.

protože údajně byla marihuana nalezena na hrobě krále Šalamouna.“¹¹⁸ Dle Kena Bilbyho lze nalézt kořeny ganji nejen v Indii ale též v Africe, kde byla užívána pro náboženské účely, protože obsahuje psychotropní látky, které umožňují dosáhnout stavu meditace. Též je dle Bilbyho možné, že v rastafariánství začala být marihuana užívána roku 1940 v Howellově komunitě Pinnacle Hill jako výsledek setkání s původními kreolskými náboženstvími Jamajky, které mají své základy v afrických kořenech.¹¹⁹

Rastové mají pro ganju i další názvy jako jsou například „bylina“ (the herb) a „tráva“ (the grass, the weed). V *Iyaric* jazyce je jeden z názvů „Iley“, jehož význam shrnuje podstatu této byliny. Dříve, než se ganja stala prostředkem komunikace s *Jahem*, byla rastafariány užívána především v oblasti lidové medicíny a přípravy nápojů. Když získala svůj náboženský rozměr, dostala název „svatá bylina“ (the holy herb). Marihuana se kouří pomocí malých a velkých trubek, které svým vzhledem připomínají dýmku, do nichž je ganja vložená a zapálená, nebo v podobě ručně balené a zapálené cigarety nazývané „spliff“. Před zapálením rastové odříkávají modlitbu – jak je řečeno výše, je užívána především při náboženských rituálech.¹²⁰

V hnutí se neustále projevuje touha ze strany rastů po legalizaci užívání marihuany. Rastafariáni se ptají vlády i sami sebe, z jakého důvodu nechce tento krok učinit a proč, když je alkohol a cigarety legální, nemůže být i marihuana. Odvolávají se na fakt, že je více úmrtí osob pod vlivem alkoholu, než jsou úmrtí zapříčiněná vlivem omamných látek obsažených v marihuaně. Opozici vlády rastamani vnímají jako nedostatečnou péči o své občany a nezájem o oblast jejich duchovního rozvoje.¹²¹

S rozšiřováním užívání marihuany a jejího prodeje souvisí též zásah vlády v podobě speciálních policejních jednotek na Jamajce, které v kontextu ilegálního užívání ganji mají za úkol zamezit její expanzi zničením oblastí, ve kterých se pěstuje. Pěstitelé jsou nejen farmáři, kteří užívají marihuanu pro vlastní účely, jsou jimi i farmáři, které využívají dealeři, kteří za účelem zisku rozšiřují oblast obchodování s drogami a to i mezinárodní drogový obchod.¹²²

K tématu růstu nezodpovědného užívání marihuany mládeží, či jejímu zneužívání mladými k jiným než náboženským účelům, se vyjadřují i samotní dospělí

¹¹⁸ FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 202.

¹¹⁹ Srov. SAVISHINSKY, N. J. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 130-133.

¹²⁰ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 128-131.

¹²¹ Srov. JUNIQUE, K. *Rastafari? Rasta for you. Rastafarianism Explained*, s. 18-19.

¹²² Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 132-136.

rastafariáni. Stephen Foehr například uvádí rozhovor s jamajským muzikantem Kenem Boothem, který je toho názoru, že kouření ganji není pro každého, protože se její posvátný účinek nemusí projevit, ne každý si je schopen s jejími účinky poradit. Ke kouření marihuany mladistvími se vyjadřuje podobně. Podstata jeho názoru tkví v tom, že mladý člověk musí nejprve porozumět sobě samému a možným důsledkům svého počínání, pozitivním i negativním, tímto se stanou moudřími.¹²³ Dále se Jah Life, majitel jednoho z obchodů hudebních nahrávek, vyjadřuje k problematice zneužívání marihuany mladými ve formě kouření tak, že vzhledem k tomu, že je jakékoliv kouření zdraví škodlivé, bylo by lepší formou užívání čajů, které se louhují z ganji.¹²⁴

Oblastí užívání marihuany a jejich uživatelů se budu dále zabývat v následující kapitole.

3.4 Role ženy

Rastafariánství je patriarchální hnutí, přesto i ženy mají své místo mezi rastafariány, kteří je mezi sebou respektují. Toto je názor Maureen Rowe, mimo jiné spisovatelky a vedoucí autority rasta žen, která identifikuje vývoj ženské role v životě rastamanů s třemi následujícími milníky vývoje rasta hnutí, které považuje v tomto kontextu za zásadní. První je přijetí nošení dredů jako rasta účesu, druhou událostí je příchod takzvaného *rudeboy* fenoménu a poslední je vzestup ženského osvobozenického hnutí. Spekulace naznačují, že i v rané fázi vývoje rasta hnutí (30. až 60. léta) měly ženy svou roli. Mohly být pomocnými silami rastamanů při náboženských praktikách, kterých se mohly účastnit pouze za podmínky, že budou dodržovat striktní pravidla. V období přijetí oficiálního rasta účesu muži začínali vymezovat roli ženy na základě vymezování své role při objasňování náboženských příkázání. Ženy byly považovány za nositelky původních kulturních a náboženských praktik, které formovaly jamajskou kulturu. Za zajímavý pokládám i názor Maureen Rowe, že rastové nosili dredy z toho důvodu, aby dokázali zaujmout přízeň žen. V kontextu vývoje vnímání ženské role v rastafariánství je důležité období *rudeboy* či *rudie* (od anglického *rude* - hrubý) fenoménu 60. let. *Rudeboy* fenomén se týká vzniku životního stylu chudých a vzdorujících mladých

¹²³ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 196-198.

¹²⁴ Srov. HEPNER, R. L. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 205.

s machistickými postoji v ulicích jamajského hlavního města Kingstonu. Pro muže žijící stylem *rudeboy* nejsou ženy hlavních částí jejich života. Tito muži žijí se svými matkami či sami a ženy považují za „*nezbytný komfort*“, protože jsou sexu chtivé hospodyně, které obstarávají domácnost, vaří a rodí potomky. Ve skutečnosti nebyly tyto machistické postoje mužů ženami odmítány a to z toho důvodu, že se staly určitými behaviorálními vzorci, které byly svého času od tohoto životního stylu neoddělitelné a ženy se tímto staly mužům dobrovolně podřízené. Sebevědomí začaly mít v 70. letech v souvislosti s globálním feministickým hnutím, díky kterému se debatovalo napříč světem o genderové problematice v hnutí. Ženy i muži, kteří se v tomto období stávali součástí rasta hnutí, do něj vnesli liberálnější postoje k problematice práv a svobody žen ve vztazích.¹²⁵

Mezi většinou starších rastamanů a rasta žen převládal názor, že rastafariánem může být pouze muž. Od roku 1970 je i ženám umožněno přijmout rasta víru. Výrazným symbolem požadavku rovnosti žen a mužů se stala ženská účast mezi rasty na *nyabingi* srazech. Barry Chevannes uvádí výsledky výzkumu ženské organizace Sistren Theatre Collective, který se týkal otázek genderové problematiky mezi členy rasta hnutí s tématy sexuality, vlastní image, ideologie a domácími rolemi. Vyhodnocení výsledků ukázalo na regionální úrovni (oblasti Jamajky) rozdíly v oblasti vnímání mužů ženami. Výsledek byl takový, že ženy žijící v městech nahlížejí na muže více liberálně než ženy, které muže přirovnávají povětšinou k samotnému *Jahovi*. Co se týče porovnání výsledků mezi rastafariány a ostatní populací, jsou velké podobnosti v oblasti impulzů, které vedly k výběru společných témat diskuse, například užívání antikoncepce¹²⁶, polygamie či domácí práce žen.¹²⁷

Pohled na roli ženy v rastafariánství se vyvíjel stejně tak, jako se vyvíjelo samotné hnutí, jeho životní styl a náboženství. To, že je rastafariánství patriarchálním hnutím, neznamená, že v něm ženy nezastávají pozitivní roli. Jsou součástí hudebního průmyslu, mimo jiné jsou výbornými matkami, které vzdělávají a vychovávají své potomky a pomáhají mužů je zabezpečit¹²⁸ a další. Ženy po celém světě řeší stejné otázky jako rasta ženy, např. otázku polygamiího stylu života svých mužů. Model pozitivního a negativního vnímání ženy a jejího postavení ve společnosti, vnímání muže

¹²⁵ Srov. ROWE, M. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 75-82.

¹²⁶ Diskuse na téma užívání antikoncepce se stala nejvíce zajímavou z důvodu striktního odmítání jejího užívání ze strany rastamanů. Antikoncepci shledávají jako „plán, jak vybit černochoy“.

¹²⁷ Srov. CHEVANNES, B. *Rastafari. Roots and Ideology*, s. 258-262.

¹²⁸ Srov. JUNIQUE, K. *Rastafari? Rasta for you. Rastafarianism Explained*, s. 24.

jako authority či macha a podobně není záležitostí pouze rastafariánské kultury, s tímto se lze setkat kdekoli na světě v lidské společnosti.

3.5 Reggae hudební styl

Reggae má největší podíl na současném stavu vývoje rastafariánského hnutí, které v současnosti je především kulturním hnutím. Reggae hudba je poselstvím rastafariánského učení jako je například svoboda, velebení Ras Tafariho, vykoupení. Texty reggae písní obsahují i poselství o hrdinech rasta hnutí. Dále odkazují na historii hnutí, původ rastů a problémy, které je provází jako jsou například nemoci a sociální problémy. Reggae hudební styl bývá přirovnáván k „*pomalé jízdě pulzujícího rytmu, který jen tak neodejde*“. Dále bývá charakterizován jako „*hudba srdce, přírodní, svobodná, bez překážek*“. Nejznámější reggae interpret Bob Marley jí přirovnává k muzice, jež se musí procítit skrze zemi.¹²⁹ Rasta reggae umělci, kteří mají jako součást své image na hlavě dredy, jsou reprezentací lva, který je na státní vlajce Etiopie a který symbolizuje i císaře Haile Selassieho (vítězícího lva z kmene Juda). Máváním dredů ze strany na stranu při svých vystoupeních, vyjadřují svou sílu a dominanci jako vítězícího lva.¹³⁰

Původ slova *reggae* není zcela jasný, existují různá tvrzení. Například, že pochází z jazyku *bantu*, jenž je užíván kmenem Rega žijícím na jezeře Tanganika, nebo je zde vysvětlení, že je odvozené od slova *streggae*¹³¹ znamenajícího *prostitutka*. Dále se slovo *reggae* odvozuje od názvu písně „*Do The Reggay*“ z roku 1968, která pochází od jedné z nejznámějších reggae skupin, Toots.¹³²

Reggae hudební styl má své kořeny v africkém stylu bubnování zvaném *buru*, jak uvádím v druhé kapitole. Dále hraje ve vývoji reggae hudby takzvané *mento*, což je forma tance a písní dřívějších trubadúrů. Spojením amerických blues beatů a *menta* vznikl jamajský hudební styl zvaný *ska*. Po *ska* následovala éra hudby *rudeboy* a nakonec *rock steady*, která měla jednoduchý rytmus. Reggae bubnování založeném na stylu *buru* bubnování vyučoval (i Boba Marleyho) rastafarián Count Ossie. Hraje se na tři druhy bubnů: basový, *fundeh* a *peta*. *Fundeh* je dlouhý a úzký buben, jež se svým zvukovým rozsahem (drží hlavní linii zvuku) řadí mezi basový buben a *peta* buben, který má stejnou stavbu jako *fundeh*, jen je kratší a nahrazuje melodii.

¹²⁹ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 197.

¹³⁰ Srov. tamtéž, s. 142.

¹³¹ Slovo pochází z kingstonského pouličního slangu.

¹³² Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 123.

Bob Marley, celým jménem Robert Nesta Marley, hudební prorok, se narodil 6. února 1945 v malé jamajské vesnici Nine Miles. Byl pokřtěn Etiopskou ortodoxní církví, ale později se stal členem Dvanácti kmenů Izraele. Ve svých třinácti letech začal vytvářet texty založené na folklóru a náboženství, jimž se naučil na venkově. Ve své dospělosti se přestěhoval do slumu Trench Town a v roce 1962 vytvořil svou první nahrávku. Později založil světoznámou skupinu The Wailers, ve které působil mimo jiných i proslulý Peter Tosh¹³³ a doprovodné zpěvačky Marcia Griffiths, Judy Mowatt a Rita Marley – žena Boba Marleyho¹³⁴. Bob zemřel ve svých 36 letech, 11. května 1981, na rakovinu, která byla detekována v játrech, plicích a mozku.¹³⁵

Tvorba Boba Marleyho se koncem 80. let rozletěla do celého světa, především do Evropy, Asie, Ameriky a Afriky. Reggae hudbu bylo a je možné poslouchat nejen prostřednictvím mediálních nosičů a internetu, ale také v rádiu, dokonce na speciálních reggae radiových stanicích. Celosvětově známou událostí se stal největší jamajský pětidenní reggae festival¹³⁶, který se na Jamajce každoročně pořádá od roku 1978 v Montego Bay v průběhu srpna a který se roku 1993 přesunul do Kingstonu. Období tohoto festivalu jsou i v Kalifornii a Japonsku, od roku 1990 se koná i v Zambii poblíž Lusaky každé září.¹³⁷ V Evropě se koná například Uprising Reggae Festival na Slovensku v Bratislavě, Rototom Sunsplash reggae festival ve Španělském městě Benicàssim.¹³⁸

Reggae je posledním článkem rastafariánského hnutí a je, jak uvádí Stephen Foehr, propojením mezi historií, symboly (světskými i náboženskými) a kulturou rastafariánství: *„Hodnoty a symboly rastafari a reggae se tak proplétají, že jsou považovány za části jednoho celku. Rastafariánské přivlastnění si barev etiopské vlajky (červená, zlatá a zelená), lva, bubnu, kouření marihuany, nošení dreadů a charakteristický jazyk byly symboly odporu – tyto symboly se nyní identifikují s reggae.“*¹³⁹

¹³³ Nejznámější píseň Petera Toshe s názvem „Legalize It“, která pojednává, jak název napovídá, o legalizaci marihuany.

¹³⁴ Srov. FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 116.

¹³⁵ Srov. BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, s. 213-217.

¹³⁶ Srov. JUNIQUE, K. *Rastafari? Rasta for you. Rastafarianism Explained*, s. 34.

¹³⁷ Srov. CHEVANNES, B. *Rastafari. Roots and Ideology*, s. 270-272.

¹³⁸ Srov. UHLÍŘOVÁ, A. *Festivaly 2012: vydejte se za české hranice a poznejte ostatní evropské festivaly. musicweb.cz*. [online]. [cit. 27-3-2014]. Dostupné na WWW:<<http://www.musicweb.cz/pozvanky/festivaly-2012-vydejte-se-za-ceske-hranice-a-poznejte-ostatni-evropske-festivaly>>.

¹³⁹ FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*, s. 198.

4 Rastafariánství a volný čas mládeže

V této kapitole se budu zabývat rastafariánstvím v kontextu trávení volného času mládeže. Budu se mu tedy věnovat jako modernímu kulturnímu hnutí, na které nahlédnu prizmatem současného trávení volného času mládeže.

Nejprve se budu zabývat základní použitou terminologií týkající se a trávení volného času a výchovy ve volném čase, kterou se zabývá vědecká disciplína pedagogika volného času. V další části se budu rastafariánství věnovat z toho pohledu, jak se podílí na formování osobnosti mladého člověka a to bez účasti pedagoga volného času. V posledním bodě této kapitoly navrhuu tématický program, prostřednictvím kterého může pedagog volného času obeznámit účastníky s rastafariánstvím. Zde budu vycházet z vlastních zkušeností, kterých jsem nabyla v rámci své pedagogické praxe.

4.1 Základní použitá terminologie

Životní styl každého jednotlivce se odráží především v oblasti trávení jeho volného času, který je možné vymezit jako „*opak nutné práce a povinností, doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi*“.¹⁴⁰ Pro svou práci jsem zvolila jako cílovou skupinu mládež, jež je „*sociální skupina tvořená lidmi ve věku přibližně od 15 do 25 let, kteří již ve společnosti neplní role dětí, avšak společnost jim ještě nepřiznává role dospělých. Má charakteristický způsob chování a myšlení, jiný systém vzorů, norem a hodnot. Každá generace mládeže reprodukuje některé kulturní hodnoty dané společnosti, jiné odmítá a vytváří hodnoty nové*“.¹⁴¹

Mladí lidé se mimo oblast školní výchovy a výuky snaží naplňovat své potřeby a zájmy i ve svém volném čase a to individuálně či v kolektivu svých vrstevníků a přátel. Jednou z možností je například navštěvovat různá volnočasová centra, v kterých účastníci tvoří heterogenní skupiny (z hlediska věku, pohlaví, etnického původu, životního stylu a další) a v kterých se věnují svým zájmovým činnostem. V rámci těchto činností dostává pedagog možnost výchovně působit na účastníky. „*Výchova je velmi*

¹⁴⁰ PÁVKOVÁ, J. et al. in PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky. Úvod do studia oboru*, s. 94.

¹⁴¹ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 133.

*důležitý projev kultury, je nositelkou jejího rozvoje a kvality.*¹⁴² Projevem kultury je pak životní styl, který je možné definovat jako „*typický způsob uspořádání činností, jednání lidí, vztahů, vědomí hodnot, norem a věcného prostředí ve společnosti, které je integrací životních způsobů jedince*“.¹⁴³

Pro definování pojmu výchova ve volném čase je důležité nejprve přiblížit samotný termín výchova z pohledu pedagogiky, který je chápán jako působení na jedince, které je dlouhodobé, cílevědomé a záměrné. Výchova se dělí na formální (především školní), neformální (zahrnuje strukturované aktivity realizované ve volném čase, které mohou být zakončené získáním dokladu) a informální (zahrnuje záměrné i nahodilé učení, v kterém hraje významnou roli ve formování jedince i působení vlivu prostředí).¹⁴⁴ Jak uvádí Břetislav Hofbauer, hlavní rozdíl mezi výchovou neformální a informální je ten, že informální vychází z postavení jedince ve společnosti a její realizace nevychází z jedincova rozhodnutí. Naproti tomu neformální výchova z rozhodnutí jedince přímo vychází a realizuje se skrze jeho dobrovolné činnosti.¹⁴⁵ Do oblasti výchovy ve volném čase spadají střediska volného času pro děti a mládež, domy dětí a mládeže, stanice zájmových činností, nízkoprahové kluby, školní družiny a kluby, církevní aktivity, jazykové a základní umělecké školy, sportovní kluby, divadla, knihovny, muzea a tak dále.¹⁴⁶

4.1.1 Funkce, cíle, podmínky a prostředky výchovy ve volném čase¹⁴⁷

Funkce výchovy ve volném čase lze vymezit jako výchovně-vzdělávací, zdravotní a sociální a preventivní, kterou pomáhají naplňovat školy. Výchovně-vzdělávací funkce má jako hlavní cíl působit na všechny složky osobnosti jedince, což jsou fyzická, psychická a sociální prostřednictvím motivace k sebevzdělávání, osvojování si společensky žádoucích hodnot a další. Zdravotní funkce je naplňována především skrze

¹⁴² SPOUSTA, V. et al. *Metody a formy výchovy ve volném čase. Kultura a umění ve výchově*, s.11.

¹⁴³ PÁVKOVÁ, J. in HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času. Současné trendy*, s. 69.

¹⁴⁴ Srov. tamtéž, s. 65-68.

¹⁴⁵ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 19.

¹⁴⁶ Srov. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha*, s. 50-51.

¹⁴⁷ Srov. PÁVKOVÁ, J. in HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času. Současné trendy*, s. 70-75.

dané instituce, které mají účastníkovi vytvořit vyhovující hygienické podmínky, podmínky pro možnost zdravého pohybu a další. Sociální funkce je sama o sobě už jen péče o mládež, která není například ve škole či doma. Je-li to možné, má tato funkce podnítit i vznik heterogenních skupin (různého etnického, sociálního původu a tak dále).

Cíle výchovy ve volném čase mají různorodou míru obecnosti. Dělí se na obecné a dílčí. Obecným cílem je dotyčného učít, jak má zhodnocovat svůj volný čas a jak s ním nakládat, od čehož se odvíjejí i cíle dílčí, kterých je nepřeborné množství. Například naučit jedince, jak si vytvořit denní harmonogram, učít je kultivaci potřeb a jejich naplnění a další.

Podmínky výchovy ve volném čase se dělí na vnější a vnitřní. Vnější se dotýkají všeho, co nevyhází z potřeb a zájmů daných jedinců. Lze sem zahrnout například materiální vybavení organizace a její prostory, vliv okolí (především osob, které se přímo i nepřímo podílejí na činnostech). Do skupiny vnitřních podmínek pak spadají především vlastní zvláštnosti každého účastníka včetně věku. Je zapotřebí klást důraz především na rozvoj zájmů, pozitivních vlastností a dovedností účastníka a uspokojování jeho potřeb. Zároveň je třeba vedle rozvoje plně respektovat tyto potřeby, vlastnosti i dovednosti a zájmy.

Pedagogické prostředky jsou v nejširším pojetí výchovy činitelé výchovy (hlavně vliv rodiny a školy), obsah výchovy, metody a formy a materiální prostředky. Na vymezení obsahu výchovy lze nahlížet z různých úhlů pohledu (například dle struktury osobnosti a další). V určování obsahu výchovy má pedagog volného času do jisté míry určitou volnost, obsah je vytyčován hlavně dle pojetí funkcí výchovy, v kterých se jednotlivé instituce liší a které vychází z potřeb, a přání vychovávaného. Výchovné prostředky a formy jsou způsobem dosažení stanovených cílů. Metody jsou slovní (například rozhovor), názorné (různá cvičení a další) a metody praktických činností. Formy jsou pak dílčí činnosti v rámci obsahu výchovy, nejčastěji jde o skupinové činnosti jako jsou například hry, vycházky, schůzky zájmových útvarů a další. Materiálními prostředky jsou hmotná vybavení prostoru (například hračky, stoly, prolézačky) a prostory samotné (například budovy, místnosti a hřiště). Pedagogickými prostředky se mohou stát i nahodilé situace a jevy, u kterých je na vychovávajícím volba, jak s nimi naloží, jaký výchovný záměr bude v nastalé situaci sledovat.

4.2 Rastafariánství a formování osobnosti mládeže ve volném čase

Rastafariánství je moderní životní styl, který se jako takový projevuje hlavně v oblasti trávení volného času. Hodnoty, postoje a ideologie, s kterými se jedinec v rámci přijetí určitého stylu života ztotožní, spoluutváří jedincovu osobnost. Jak uvádím výše, životní styl je projevem kultury, tudíž i osobní kultury jednotlivce, která je „*souborem jeho osobních vzorců chování, jeho metod práce, jeho myšlenek a názorů, jeho postojů a hodnotících soudů*“¹⁴⁸, jejíž projev je ovlivněn osobností jedince, která je formována výchovou.

Hodně mladých lidí má v současnosti problém s uchopováním jevů, realit a informací a to především díky masmédiím, které informace podávají buď zidealizované, překroucené nebo podané ve špatném světle. Hlavně díky velikému množství negativních zpráv tkví problém především v povrchním nahlížení na politické a jiné reality. Mladý jedinec si může jednoduše utvořit negativní názor například na činnost vlády a celkově státní moci, která ho obklopuje a už se dále nezajímá o pozitiva. Podobně je tomu u rastafariánů, kteří se staví proti státní moci „*babylónu*“, která je dle nich plná jen korupce a konzumu. Mládež, která se zajímá o jevy, informace a reality z objektivního hlediska, by měla brát v potaz tu skutečnost, že než nějaký názor či ideologii přijme za sobě vlastní, měla by nahlížet na všechny stránky dané skutečnosti a informace posuzovat dle více pokud možno objektivních zdrojů. Na základě posouzení dostupných objektivních informací si pak lze utvářet i objektivní názor. Mnoho mladých lidí přijímá jen ty informace, které se k němu dostanou náhodně bez jeho vlastní invence, utvoří si názor a dále se danou záležitostí či informací nezabývají.

V současnosti je možné nalézt mnoho informací o rastafariánství z internetových zdrojů amatérskými blogy počínaje až po internetové celosvětově uznávané stránky jako je tomu například u BBC. Dále je možné čerpat z knižních a periodických zdrojů, které jsou dostupné v elektronické i tištěné podobě. Lze si takto vyhledat například informace o náboženských odnožích rastafariánství a další. V České republice se literatura o rastafariánství obtížně shání, protože na tuto tematiku nebylo vydáno mnoho publikací. K dispozici je u nás například kniha Jamajka a její bojovníci: Reggae, kořeny a kultura od Stephena Foehra, která cestopisem i kulturním průvodcem zároveň. Dále je dostupná například Rasta kuchařka od Laury a Ivora Osborneových, jenž čtenářovi

¹⁴⁸ SPOUSTA, V. et al. *Metody a formy výchovy ve volném čase. Kultura a umění ve výchově*, s. 9.

nabízí různé variace vegetariánských rasta receptů. Rastafariáni jsou milovníci přírody a všeho, co z ní pochází. Mladý člověk se tudíž může skrze rastafiriánství naučit lásce a respektu k přírodě. Další alternativou, jak se dozvědět více o rastafiriánském životním stylu a kultuře je například navštívení Übersee Musea v Brénách¹⁴⁹, kde je možné vidět sbírku rastafiriánského výtvarného umění, či návštěva Jamajky. Dále je možné sledování filmů, například *Countryman (Krajan či Venkovan)*¹⁵⁰, který vyobrazuje osobu rastamana a vítězství dobra nad zlem.

V současné době se rasta životní styl rozmáhá především formou sdílení reggae hudby, která se stává součástí moderní hudební scény podobně jako je nyní například hip hop, který je směsicí různých hudebních stylů (včetně ska a reggae).¹⁵¹ Reggae tvorbu je možné si zakoupit přes internetové e-shopy či v kamenných prodejnách hudebnin, nebo je možné si ji z internetu bezplatně stáhnout. Další možností je poslech reggae ve společnosti dalších rastamanů a příznivců rasta životního stylu. Setkat se s nimi je možné na klubových večerních akcích například v Českých Budějovicích lze navštívit večerní program Reggae Bashment ve Velbloud Music Baru¹⁵². Jak uvádím v předchozí kapitole, po celém světě jsou pořádány reggae festivaly či festivaly, které reggae propagují a podporují (například každoročně pořádaný Mighty Sounds v Táboře). Dalším příkladem je každoroční Reggae Ethnic Session¹⁵³ v Žízníkově. Na festivalech lze nalézt mnoho stánků s občerstvením, obvykle několik pódíí, na který vystupují umělci, mnoho obchodů s rasta oblečením a doplňky a pomůckami, které souvisí s kouřením marihuany.

4.2.1 Užívání drog v kontextu hudební scény

Každý člověk se snaží naplnit svou touhu po sounáležitosti, totiž touhu po pocitu někam patřit¹⁵⁴. Zatímco se většina dospělých lidí snaží hledat přátele či subkulturní skupiny se stejným hodnotovým systémem, jaký mají oni sami, u mládeže to dle mého názoru bývá obvykle problematičtější. Mladý člověk si sice formuje hodnotový systém už v dětství

¹⁴⁹ Srov. HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*, s. 63.

¹⁵⁰ Srov. AYLMEER, K. J. in MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*, s. 291.

¹⁵¹ Srov. KOLÁŘOVÁ, M. et al. *Revolta stylem. Hudební subkultury mládeže v České republice*, s. 134.

¹⁵² Srov. VELBLOUD MUSIC BAR – ČESKÉ BUDĚJOVICE. Program. [velbloud.info](http://www.velbloud.info) [online]. © 2009-2014 [cit. 31–3–2014]. Dostupné na WWW:<<http://www.velbloud.info/pages/program.php>>.

¹⁵³ Srov. SPALOVÁ, B., SPAL. K. Reggae Ethnic Session v Žízníkově. *Dingir*. [online]. [cit. 31–3–2014]. Dostupné na WWW:<<http://dingir.cz/archiv/Dingir307.pdf>>.

¹⁵⁴ Srov. KOLÁŘOVÁ, M. et al. *Revolta stylem. Hudební subkultury mládeže v České republice*, s. 231.

především vlivem rodičovské výchovy, ale to nemusí znamenat, že si „podsouvané“ hodnoty a postoje přisvojí za sobě vlastní. Důsledkem stále se formující osobnosti je hodnotový systém přetvářen a znovu utvářen především prostřednictvím vlivu blízkého a širšího okolí¹⁵⁵.

Téměř ve všech moderních hudebních subkulturních skupinách se rozmohl trend užívání drog, včetně reggae hudební scény. Konkrétně v hudebních subkulturních skupinách nemusí být příklon k užívání drog zapříčiněn jen touhou po sounáležitosti. Důvodem může být i touha experimentovat s nepoznaným, dosáhnout stavu vědomí, kdy dotyčného „políbí múza“ či strach z toho, že se dotyčný bez tohoto kroku plně nezačlení do dané skupiny.¹⁵⁶

Britský antropolog Victor Turner spojuje volný čas se dvěma typy svobody: „*freedom-from*“ (lze přeložit jako *svobodou z*) a „*freedom-to*“ (*svobodou k*). První typ se vyznačuje odporem lidí k povinnostem vyplývajících a zadaných společenskými organizacemi. Druhý typ znamená svobodu ve volném čase, díky které má jedinec možnost nahlédnout na společnost včetně jejích institucí relativně nezáujatě, hodnotit ji a vytvářet si o ní nové názory. Vlivem moderní společnosti jsou kladeny velké nároky na jednotlivce, což vyvolává u mnohých potřebu odpoutat se od těchto požadavků a nalézt svobodu ve své individualitě skrze víru, která není institucionalizovaná, která na ně neklade žádné požadavky. Jedinci se nechávají inspirovat původními náboženstvími a náboženstvími, které jsou inspirované formami původních náboženství, v kterých je dosahováno spojení s posvátnem skrze prostředky, jakými jsou například rituální hudba či omamné látky navozující změnu vědomí.¹⁵⁷ Stejně je tomu u rastafariánského kulturního hnutí v kontextu náboženství i životního stylu. V rastafariánství se obě oblasti navzájem prolínají. V obou oblastech, náboženství i stylu života (v moderní podobě hlavně reggae festivaly), se kouří marihuana, která je prostředkem přiblížení se *Jahu* a jejímž sdílením s ostatními rastafariány se naplňuje touha po sounáležitosti.

4.3 Návrh tématického programu pro volnočasová střediska dětí a mládeže

¹⁵⁵ Nevyjímaje vliv masmédií.

¹⁵⁶ Srov. KOLÁŘOVÁ, M. et al. *Revolta stylem. Hudební subkultury mládeže v České republice*, s. 231.

¹⁵⁷ Srov. LORENCOVÁ, R. *Spiritualita uživatelů alkoholu a marihuany*, s. 31-35.

Pedagog volného času může účastníkům, v případě že by měli zájem, připravit program, který by je obeznámil s historií, náboženství, kulturou a životním stylem rastafariánství. Na celou dobu trvání provozu volnočasového střediska lze připravit měsíční programy. Program na téma rastafariánství bude mít čtyři části, které na sebe budou navazovat a každá část se bude konat ve stejný den v týdnu, například vždy v pondělí. Bude mít výchovně-vzdělávací a sociálně-preventivní funkci a bude realizován různými formami. Cílová skupina bude mládež od 15 do 20 let v počtu 5 až 15 účastníků. V tomto návrhu programu počítám s tím, že bude volnočasové středisko dostatečně materiálně vybaveno, bude mít k dispozici odpovídající prostory a odborně školené pedagogy, kteří se na této téma dostatečně připravili. Každý blok programu bude mít časovou dotaci devadesát minut.

Blok číslo jedna bude obsahovat kreativní činnost s poslechem reggae hudby. Účastníci budou mít za úkol nakreslit první věc, která ho napadne ve spojitosti s rastafariánstvím. Při tvorbě může probíhat volná diskuse na toto téma včetně sdílení zážitků účastníků, které se ho týkají. V Druhé části si budou moct vyrobit módní doplňky z korálků, které si mohou nechat a pochlubit se s nimi doma rodičům. V rámci prvního bloku je pedagog v roli odborného dozoru, dohlíží na bezpečnost při tvorbě a koriguje případné hádky a průběh diskuse. Aktivity jsou kreativní a odpočinkové činnosti.

Blok číslo dva naváže na předchozí diskusi, kdy si účastníci spolu s pedagogem zrekapitulují hlavní body, které mohou účastníci pro přehlednost zapsat na tabuli, která jim bude sloužit pro následující činnost. Pedagog účastníkům promítne film *Countryman* a poté je nechá, aby mezi sebou diskutovali a řekli, zda a co se z filmu naučili nového. Pochopí-li účastník nějakou informaci špatně, snaží se ho pedagog navést na jinou úhel pohledu tak, aby se sám účastník dobral pravé podstaty. V tomto bloku by měla proběhnout diskuse na téma užívání drog a s tím spojených důsledků, podstaty rastafariánovy víry a projevy rasta životního stylu, která je doplněná historickými fakty pro komplexní uchopení tohoto tématu a jeho dílčích částí. Tento blok má výchovně-vzdělávací i sociálně preventivní funkci.

Blok číslo tři naváže na předchozí dva bloky, kdy dostanou účastníci za úkol s pomocí připravených pomůcek a materiálů pozvánky na krátké patnácti minutové divadelního představení, které ztvární v tělocvičných prostorách střediska. Pozvánky účastníci dají doma rodičům či příbuzným. Pedagog dá účastníkům na výběr několik

variant témat (např. ztvárnění historické události, kterou probírali při předchozí diskusi nebo ztvárnění rituálního setkání rastafariánů a další) a budu dohlížet na dynamiku diskuse účastníků při vytváření scénáře, případně jim pomůžu cennými radami. Tyto aktivity jsou kreativní a odpočinkové a blok má výchovně vzdělávací funkci.

Poslední blok naváže na předchozí blok a účastníci si několikrát zkouší nacvičit předtím vytvořený scénář, vezmou si na sebe rasta doplňky, které si vyrobili v rámci prvního bloku programu a počkají, než dorazí všichni očekávaní hosté. Po realizaci představení účastníci odcházejí s rodiči. Tato aktivita je kreativní a sportovní a blok plní zdravotní funkci.

Na začátku dalšího nového programu si mohou účastníci spolu s pedagogem udělat krátkou reflexi a sdělit si své pocity z představení i předchozích bloků s rasta tématikou.

Závěr

Rastafariánství jako politicko-sociální hnutí prošlo několikastaletým historickým vývojem, včetně historického pozadí jeho vzniku, na území dnešního ostrovního státu Jamajka. Na místo dnes již vymřelých původních obyvatel, Arawaků, byli dovezeni afričtí černoši, kteří se postupně stali majoritní většinou zdejší populace. Většina z nich reagovala na otrokářské zacházení od svých pánů, na jejich snahu, jak zničit původní africké náboženské prvky víry a nahradit je křesťanskou vírou. Budoucí rastafariáni si začali vyvíjet vlastní věroučný systém, který dal základ pro vznik rastafariánství. Po zrušení otroctví se na scénu pozadí vzniku tohoto hnutí začali vynořovat osobnosti jako byli například Marcus Mosiah Garvey a Leonard Howell, kteří měli na jeho vzniku zásadní podíl. Korunovací etiopského prince Tafariho Makonnena na císaře Haile Selassieho I. propuklo hnutí v plném proudu a události kolem jeho návštěvy Jamajky byly pro rastafariány naplněním proroctví o jeho roli jako Spasitele. S rozšířením reggae hudební tvorby legendárního umělce Boba Marleyho, se poselství spolu s rasta životním stylem roznesla do všech koutů světa a začalo rastafariánství jako kulturní hnutí, které si našlo mnoho příznivců hlavně mezi současnou mládeží.

Rastafariánská víra je formou monoteismu a je založená na volných překladech veršů z Bible krále Jakuba. V rituálech je silným prvkem náboženská hudba (*Nyabingi* bubnování, které vzniklo na základě původního afrického stylu bubnování zvaného *buru*), dále rastafariáni kouří marihuanu, která slouží jako prostředek k dosáhnutí meditačního stavu, ve kterém mohou naslouchat *Jahově* vůli. Dětem by ovšem cigaretu marihuany do rukou nedali. Jejich náboženská filozofie je založená na tom, že každý jedinec by měl nejdříve porozumět sobě samému, než se začne pokoušet porozumět dalším lidem a věcem (marihuanu nevyjímaje). Rastové jsou mírumilovní, mají vyvinutý silný pozitivní vztah k přírodě a jejímu bohatství, nejsou rasisté, podporují bytí v pravdě, spravedlnost, a vítězství dobra nad zlem.

V současnosti se hodně mladých lidí přiklání k rastafariánské víře a stylu života z toho důvodu, že chtějí utéct od nátlaku společnosti a jejích vysokých požadavků kladených na každého jedince. Rastafariánský životní styl je pro ně bohužel v mnoha případech jen pózou, je jen stylem image. Je tomu tak především z toho důvodu, že v rastafariánství shledávají jako nejlákavější atribut užívání marihuany, jejímž účinkem je bývá většinou uvolnění těla a mysli, nevyjímaje hledisko zábavy v kolektivu

známých či přátel. Každý by měl brát v potaz všechny aspekty životního stylu, víry a kultury, nejen v rastafariánství, každou takovou formu by měl tudíž uchopovat a chápat za sobě vlastní v jejím celku. Každý by měl dále pracovat na rozvoji své osobnosti, hodnot a postojů.

Pedagogové volného času mají možnost v rámci svého povolání výchovně působit na děti a mládež, usměrňovat jejich negativní vlastnosti a rozvíjet všechny složky jejich osobnosti. Jsou pro ně autoritou, ale v určité míře se mohou stát i jejich přáteli. Jsou průvodci jejich dospíváním a spolupodílejí se na utváření jejich postojů a hodnot. Ve volném čase mládeže naplňují výchovně-vzdělávací, sociální a zdravotní funkci výchovy formou kolektivních a individuálních diskusí, přednášek v rámci prevence sociálně-patologických jevů, je-li to možné formou poznávacích výletů, tematických kulturních akcí, sportovními a dalšími činnostmi. Všechny tyto činnosti realizují na základě potřeb, přání a zájmů účastníků. Navrhovaný program s tématem rastafariánství dle mého názoru pomůže mladým lidem hlouběji a komplexně pochopit fenomén rastafariánství se všemi jeho atributy.

Tato práce by mohla sloužit jako podklad pro další rozpracování tématu rastafariánství. Například pro výzkum, který by zjišťoval, zda jsou pedagogové volného času obeznámeni s rasta životním stylem, zda a případně do jaké míry začleňují tuto tematiku do volnočasových aktivit a v jaké formě a jak účastníci na takové činnosti reagují. Závěrem chci říci, že česky psané literatury na téma rastafariánství u nás v České republice není mnoho. Přesto je mnoho cizojazyčných publikací, které mohou obohatit a prohloubit znalosti o rastafariánství u jeho obdivovatelů i lidí, kteří se zajímají o různé kultury, životní styly či náboženství.

Seznam zdrojů

Tištěné

- BARRETT, L. E. *The Rastafarians*, Boston: Beacon Press, 1988. ISBN 978-0-8070-1039-6.
- Bible. The Old Testament. b. m. Cambridge University Press, 1996. ISBN 1-85715-175-5.
- ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA, INC., 2006, ISBN-13: 978-1-59339-266-6
Encyklopedie nových náboženství. Nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality. Praha : Knižní klub, 2006. ISBN 80-242-1605-1.
- FOEHR, S. *Jamajka a její bojovníci. Reggae, kořeny a kultura*. Brno: Jiří Vaněk, 2008. ISBN neuvedeno
- HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času. Současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- HALAMA, O. *Rastafari. Pozadí vzniku hnutí, vznik a vývoj hnutí, styl života*. Praha: Volvox Globator, 2008. ISBN 978-80-7207-669-7.
- HAUSMAN, G. *The Kebra Nagast. The lost bible of Rastafarian wisdom and faith from Ethiopia and Jamaica*. b. n. Gerald Hausman, 1997. ISBN 978-0-312-16793-6.
- HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- CHEVANNES, B. *Rastafari. Roots and Ideology*. New York: Syracuse University Press, 1994. ISBN 0-8156-0296-0.
- JUNIQUE, K. *Rastafari? Rasta for you. Rastafarianism Explained*. London: Athena Press, 2004. ISBN 1-84401-269-7.
- KOLÁŘOVÁ, M. et al. *Revolta stylem. Hudební subkultury mládeže v České republice*. Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se sociologickým ústavem AV ČR, v.v.i., Praha 2011. ISBN 978-80-7419-060-5.
- LORENCOVÁ, R. *Spiritualita uživatelů alkoholu a marihuany*. Praha: Dauphin, 2011. ISBN 978-80-7272-247-1.
- MURRELL, N. S. *Chanting Down Babylon. The Rastafari Reader*. Temple University Press, 1994. ISBN 978-1-56639-584-7.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha*. Tauris, 2001, ISBN 80-211-0372-8.

PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky. Úvod do studia oboru*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4. 2., rozšíř. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-252-1.

SPOUSTA, V. et al. *Metody a formy výchovy ve volném čase. Kultura a umění ve výchově*. Masarykova univerzita v Brně, 1996. ISBN 80-210-1275-7.

Elektronické

LINHARTOVÁ, A. Hnutí rastafariánů. *Dingir*. [online]. [cit. 6–2–2014]. Dostupné na WWW:<<http://dingir.cz/archiv/Dingir402.pdf>>.

SMITH, M. Reader's comments. *BBC*. [online]. [cit. 1–3–2014]. Dostupné na WWW:<http://www.bbc.co.uk/insideout/westmidlands/series2/haile_selassie_malvern.shtml>.

SPALOVÁ, B., SPAL. K. Reggae Ethnic Session v Žízníkově. *Dingir*. [online]. [cit. 31–3–2014]. Dostupné na WWW:<<http://dingir.cz/archiv/Dingir307.pdf>>.

UHLÍŘOVÁ, A. Festivaly 2012: vydejte se za české hranice a poznejte ostatní evropské festivaly. *musicweb.cz*. [online]. [cit. 27–3–2014]. Dostupné na WWW:<<http://www.musicweb.cz/pozvanky/festivaly-2012-vydejte-se-za-ceske-hranice-a-poznejte-ostatni-evropske-festivaly>>.

VELBLOUD MUSIC BAR – ČESKÉ BUDĚJOVICE. Program. *velbloud.info* [online]. © 2009-2014 [cit. 31–3–2014]. Dostupné na WWW:<<http://www.velbloud.info/pages/program.php>>.

VINŠ, P. Komunita Dvanácti kmenů. *Dingir*. [online]. [cit. 18–3–2014]. Dostupné na WWW:<http://www.academia.edu/4488799/Komunita_dvanacti_kmenu_in_Dingir_3_2005_str._83-84_>.

Abstrakt

TIMMERMANSOVÁ, M. *Rastafariánství: hnutí, náboženství a životní styl*. České Budějovice 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce: V. Erban.

Klíčová slova: rastafariánství, rastafariánské hnutí, rastafariánská víra, volný čas mládeže, životní styl

Práce se zabývá rastafariánstvím jako kulturním hnutím, náboženstvím i životním stylem. Na začátku práce je vymezený historický kontext vzniku rastafariánského hnutí. Práce se dále zabývá rastafariánskou vírou, jejími prvky, věroučnou literaturu s uvedením tří základních náboženských organizací. Třetí část pojednává o životním stylu příslušníků rastafariánství, jejich specifickému jazyku, vzhledu, stravovacích návycích a užívání marihuany, jako atributu původní rastafariánské víry. Dále se práce věnuje roli ženy a reggae hudebního stylu. Poslední kapitola se zabývá životním stylem rastafariánství z pohledu prizmatu pedagogiky volného času, s uvedením základní použité terminologie, funkcemi, cíli, podmínkami a prostředky výchovy ve volném čase.

Abstract

Rastafari: movement, religion and lifestyle

Key words: rastafari, rastafari movement, rastafari religion, leisure time of youth, lifestyle

This work deals with rastafari as cultural movement, religion and lifestyle. At the beginning of work is defined by the historical context of rastafariánského movement. The work also deals with the rastafarian faith, her elements and doctrinal literature with the introduction of three basic religious organizations. The third part deals with the lifestyles of members of Rastafari, their specific language, appearance, eating habits and use of marijuana as an attribute of the original Rastafarian faith. The third part deals with the lifestyles of members of Rastafari, their specific language, appearance, eating habits and use of marijuana as an attribute of the original Rastafarian faith. It focuses the role of women and reggae musical style. The last chapter deals with the Rastafarian lifestyle from the perspective prism of leisure education, stating the basic terminology used, functions, goals, conditions and means of education in their free time.